ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

...-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 282 (1882)
НОЯБРИИН 30
СРЕДА
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Агро-зоотехническэ [к]урсануудай хүдэлмэриие һайжаруулха

...жэлэй агро-зоотехническэ ...дай хүдэлмэриие һайжа- ...олхознигуудые ба совхозуу- ...мэрилэгшэдые һургалгада ...рэгээр хандадаг ябадалые ..., колхозууд ба совхозуудай ...иин ажал-ябуулгые һайжа- ...тулада ажал хүдэлмэриин ...тануудые хэрэглэхэ, курса- ...адые практическа дүй дүр- ...ргаха гэжэ партиин Цент- ...омитедэй сентябрьска Пле- ...ан байна. Энэ заабариие ..., манайшье республикын ..., советскэ органууд, колхо- ...олон машинно-тракторна ...удай хүтэлбэрилэгшэд кол- ...дай һуралсалые эмхидхэлгэ- ... анхарал табидаг болоо. ...ознигуудшье дура зориг- ...урадаг, үзэһэн юумэеэ хү- ...жо, ажалдаа зүбөөр хэрэг- ...эдэг болоһон байна. Кол- ...дай һуралсал хаана зүбөөр ...энэб, тэндэл ажалай ам- ...лагдана. Курсануудта һу- ...рономическа болон зоотех- ...заабаринуудые шудалхаһаа ...кын туйлалтануудтай, тү- ... дүй дүршэлтэй һайса та- Тиигэжэ ажал хүдэлмэри- ...тэдые зүбөөр хэрэглэнэ.

...икымнай колхозууд ажа- ...эгшэ жэлдэ малажалай ...удые урдынхида орходоо ...һан байна. Түрүү колхо- ...ажалай фермэнүүд, гүүр- ...олон малшад бүришье ехэ ...туйлаа. Энэ хадаа мал- ...лонхи хүдэлмэрилэгшэдэй ...ескэ заабариие наринаар ...мал харууһалха гуримые ...эдэг болоһоной аша үрэ ...дэ нэгэ жэшээ ха- Яруунын аймагай Ки- ...эрэмжэтэ колхоздо зоо- ... гурбан жэлэй кур- ...эрилдэг. Һадаригай фер- ...ладат 12 һаалишад бүри- ...олдосотойгоор һуралсана, ...скэ заабаринуудые дура- ...удалжа, ажалдаа зүбөөр ... Тэрэнэй ашаар ажахын ... жэлдэ энэ фермэдэ нюта- ...жаруулагдаһан үүлтэрэй ...иһөө 1293 литр һүн һаагда- ...а. Фермэдэ хүдэлмэрилдэг ...ай олонхидынь залуушуул ...эээ колхозой зоотехник ...реева эдэ һаалишадые ...йлалтануудтай, түрүүшүү- ...ршэлтэй танилсуулхын тү- ...н оролдолго гаргана. Фер- ...тша һаалишан Н. Цыби- ...ажа ехээр һаадаг тухайгаа ...ишадта нэгэнтэ бэшэ хөө- ... Гэхэтэй хамта колхозни- ...ралсал бүхы республика ...ргэлжэдөө һайнаар табиг- ...хын аргагүй. Олохон кол- ...агро-зоотехническэ курса- ...няти болзорһоо ехээр орой- ...нэ. Мүнөөшье занятинууд ...эжэ эхилээдүй байһаар. ...ТС-эй харьяата олонхи ...та агро-зоотехническэ кур- ...программа жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэдэггүй. Мүнөөшье тэндэ занятинууд эхилээдүй байһаар. МТС-эй главна агроном нүхэр Смолькина, главна зоотехник нүхэр Полусуров гэгшэд колхознигуудай һуралсалые һайнаар эмхидхэхэеэ оролдоногүй.

Иимэ баримтанууд гансашье Хоридо бэшэ, мүн ондоошье нютагуудта олон. Хэжэнгын, Ториин, Закаменай, Яруунын, Сэлэнгын ба бусад аймагуудай колхозуудта агро-зоотехническэ курсанууд мүнөө жэлэйнгээ хүдэлмэриие баһал хүсэд шиидхэжэ эхилээдүй байһаар.

Колхознигуудай һуралсалые иигэжэ хойшонь татажа байһан ябадалтай эбсэжэ яажашье болохогүй. Агро-зоотехническэ курсануудай һуралсалые зохёогдоһон программынь ёһоор хаа хаанагүй таһалгаряагүйгөөр ябуулха хэрэгтэй. Занятинуудай болодог гэр байшангуудые һайнаар түхеэржэ, ариг сэбэр байлгаха, мүн стол, стулнуудые олоор бэлэдхэхэ, ном дэбтэрнүүд болон харуулан ойлгуулха зүйлнүүд ба бусад хэрэгсэлнүүдые бүрин хүсэлдүүлхэ шухала. Урда жэлнүүдтэ зарим колхознигууд занятинуудта нэгэ хэдэн үдэр ябаад лэ хожомынь ерэнгүй, һуралсалаа огто орхижорхидог байгаа. Һуралсалай шэнэ жэлдэ иимэ ябадалые дабтажа болохогүй. Колхознигуудай таһалгаряагүйгөөр һуралсаха ябадалда артелиин правленинүүд анхарал табиха, тэдэниие али болохоор дэмжэхэ ёһотой.

Мүнөө колхозууд өөрын агрономуудтай, зоотехнигүүдтэй болоо. Энэ хадаа колхознигуудай һуралсалые эмхидхэлгэдэ ехэ удхашанартай.

Агро-зоотехническэ курсануудта занятинуудые үнгэргэхэдөө гансал лекци, элидхэлнүүдээр хизаарлаха бэшэ, харин түрүүшүүлдэ өөһэдтэнь үтэ үгэжэ, дүй дүршэл тухайнь хөөрүүлхэ хэрэгтэй. Манай республикада түрүү малшад, таряашад нилээд олон. Тэдэнэрэй олонхидынь Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ, мүн республиканска выставкэдэ хабаадаһан байна. Тиихэлээр тэдэ түрүүшүүл имагтал өөһэдынгөө ажал тухай хөөрэхэ бэшэ, мүн выставкэдэ үзэһэн хараһанаа һонирхолтойгоор хэлэжэ үгэхэ болоно. Манай республикада түрүүшынхеэ таригдадаг болоһон кукурузын удхашанар тухай, тэрэнэй ургасые яагаад дээшэлүүлхэ тухай колхознигуудта илангаяа һайнаар ойлгуулха шухала. Мүн курсануудта һурагшадые түрүү колхозуудта болон фермэнүүдтэ, таряанажалай бригадануудта экскурсяар эльгээдэг болохо хэрэгтэй. Агро-зоотехническэ курсануудые хүтэлбэрилэгшэдэй семинарнуудые хирэ болоод лэ үнгэргэхэ шухала.

Партийна, советскэ органууд, МТС-үүдэй дирекци, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд агро-зоотехническэ курсануудай занятинуудые үндэр хэмжээндэ эмхитэйгээр ябуулхын түлөө, колхознигуудай эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдохо ёһотой.

Архитекторнуудэй Бүхэсоюзна Хоёрдохи съезд

...торнуудэй Бүхэсоюзна ... съезд ноябриин 21-дэ ...й байшангай Колонно зал ...мэреэ үргэлжэлүүлээ.

...э архитектурын байдал ба ...уд тухай СССР-эй совет- ...екторнуудэй Союзай прав- ... харюусалгата секретарь ...росимов үглөөнэй заседани ...дхэл хээ.

...үедэ парти, правительство ... тогтоолнуудые баталан ...итектурно-барилгын хэрэ- ...хэн табилгада эдэ тогтоол- ...үргэ дүүргээ гэжэ тэрэ хэ-

...э архитекторнуудэй Союз ...ь хэһэн хүдэлмэреэ шүүм- ...оор хаража үзөөд, тэрэнээ ... табижа, советскэ архитек- ... зохёон байтуулхы ба дай- ...таб боложо, парти ба пра- ...ын табиһан зорилгонуудые ...дэ тэдэниие элсүүлэн эм- ...жэ Советскэ Союзай Ком- ...скэ партиин Центральна ...е болон СССР-эй Мини- ... Соведые съездын зүгһөө ...э найдуулаа.

...ын ба архитектурын талаар ...э наукын үмэнэ табигдажа ...ол зорилгонууд тухай ... Архитектурын академиин ... А. В. Власов элидхэл хээ. ... проект зохёохо, байрын ...рна ажаһуудалай гэр барануудые олоор бариха тухай советскэ архитекторнуудэй Союзай правлениин секретарь Г. А. Градов үдэшын заседани дээрэ элидхэл хээ.

Польско архитекторнуудэй түлөөлэгшэ, Польско Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент профессор Ян Захватович советскэ архитекторнуудтэ амаршалга хүргэхэ зуураа, тэдэндэ амжалтануудые хүсөө.

СССР-эй Уранһайханай академиин президент А. М. Герасимов съездые амаршалаа.

Югославиин архитекторнуудэй амаршалгын телеграмма съезд дээрэ уншагдаа.

Советскэ городуудые барилгын практика ба гол зорилгонууд тухай советскэ архитекторнуудэй Союзай правлениин секретарь В. А. Шквариков элидхэл хээ.

Индидэ ошоод байһан Н. А. Булганинда, Н. С. Хрущевто эльгээхэ амаршалгын телеграммые съезд ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа. Телеграммын текстын уншагдажа дүүрэхэдэнь, нэрьемэ альга ташалган болоо, бултадаа хүл дээрээ зогсоо.

СССР-эй советскэ архитекторнуудэй Союзай шалгалтын комиссиин элидхэлые шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ А. Ф. Шаров үдэшын заседани дээрэ хээ. Шалгалтын комиссиин элидхэлые съезд баталаа.

Ноябриин 29-дэ съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ юм. (ТАСС).

ИНДИДЭ Н. А. БУЛГАНИНАЙ, Н. С. ХРУЩЕВОЙ ОШООД БАЙҺАН ТУХАЙ

БАНГАЛОР, ноябриин 26. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Н. С. Хрущев үсэгэлдэр Пунада байһанайнгаа һүүлээр мүнөө үглөөгүүр тэндэһээ ябажа, мүнөөдэр хахад үдэр багта самолёдоор Урда Индидэхи Майсора штадай центр—Бангалор ерэбэ. Нарата халуун үдэр байба. Гэбэшье, эндэ үбэл гэжэ тоологдоно. Элбэг ургамалнуудай дундуур байдаг набтархан байшангуудтай урда зүгэй үргэн ехэ город һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэн гоёогдоһон байба. Бангалорой хэдэн зуу мянган хүн зон айлшадаа угтахаяа үйлсэнүүдтэ гараа. Олон машинануудай ябаһан зам дээрэ СССР-эй ба Индиин гоё һайхан тугууд ород ба Урда Индиин хэлэнүүд дээрэ иимэ бэшэгтэйгээр намилзана: «Айлшалыт!», «Советско-индийскэ хани барисаан мандаха болтогой!», «Булганин, Хрущев мандаха болтогой!».

Бангалорой хүн зон байха газартаа ошохоёо город соогуур советскэ айлшадай ябахадань халуунаар амаршална.

Нүхэд Н. А. Булганин, Н. С. Хрущевые, мүн тэрэшэлэн тэдэнэрые үдэшэжэ ябаһан хүнүүдые Майсора штадай главна министр К. Ханумантхайя, штадай правительствын гэшүүд, штадай хуули гаргалгын ассамблейн, штадай хуули гаргалгын соведэй түрүүлэгшэнэр, Бангалорой мэр В. П. Д. Найду болон бусад тусхай тушаалта хүнүүд, тэрэшэлэн Майсорой раджпрамукхын (штадые захирагша) түлөөлэгшэнэр аэродром дээрэ угтаһан ба байха газартань үдэшэһэн байна.

БАНГАЛОР, ноябриин 26. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Мүнөөдэр хахад үдэрэй хойто тээ Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин Бангалортохи Индийскэ научна институтда ороо. Институдай элдэб таһагуудые айлшадай хараһанай һүүлээр тэрэнэй директор профессор К. Шринивасан Н. С. Хрущев хоёр олон тоото айлшадай байха үедэ богонихон үгэнүүдые хэлэһэн байна. Удаань Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев Бангалорой олохон промышленна предприятинуудай нэгэн болохо станко-инструментальна заводто ошожо хараһан, тэндэ предприятиин директор Афтабрай гэгшэ тайлбарилга үгэһэн байна.

Удаань «гражданска уулзалга» (ниитэ городой митинг) боложо, тэрээн дээрэ штадай раджпрамукх (захиргааша) болон нютагай засагуудай бусад түлөөлэгшэнэр ба Бангалорой 200 мянган шахуу хүн зон байлсаа. Тус митинг дээрэ Н. С. Хрущев городой мэрэй амаршалгын үгэдэ харюу болгон уласхоорондын харилсаануудай асуудалнуудаар ехэ, эли тодорхой үгэ хэлээ. Энэнь индийскэ олониитые угаа ехээр һонирхуулаа.

Үдэшэлэн городынь гоё һайхан гэрэлнүүдээр шэмэглэгдээ. Индийско-советскэ хани барисаанай хүндэлэлдэ бүгэдэарадай иимэ ехэ, сэдьхэл хүдэлтэмэ демонстрациин болохонь энээнһээ урда тээ эндэ хэзээшье үзэгдөөгүй юм гэжэ хүн зон хэлсэнэ.

Бангалорто советскэ айлшадай байхада Майсора штадай главна министр урда Индиин арадай танцануудай концерт эмхидхэжэ, тэдээндэ харуулһан байна. Концертын дүүрэһэнэй һүүлээр айлшадта дурасхаалай бэлэгүүд үгтэһэн ба главна министр К. Ханумантхайя болон Н. А. Булганин хоёр үгэ хэлэһэн байна.

1955 оной ноябриин 26-да Бангалорта болоһон ниитэ городой митинг дээрэ Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Ханинар, ахадүүнэр!

Өөрынгөө зүгһөө минии нүхэр Николай Александрович Булганинай ба танай агууехэ орон дотор гайхамшагта айлшалалгада бидэнтэй ябалсаһан бүхы хани нүхэдэй үмэнэһөө танай Майсор штадые, танай гайхамшагта Бангалор городые хараха арга олгоһон уряалай түлөө баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт. **(Альга ташалга).**

Манай орон тухай, Советскэ Союзай туйлалтанууд тухай һайнаар хэлэһэн Майсор штадай раджипрамукх г-н Джайя Чамараджа Вадияр Бахадурта, главна министр г-н К. Ханумантхайя, городой мэр господин В. П. Динадайляу Найдуда тэрэшэлэн баясхалан хүргэнэб. **(Альга ташалга).**

Бидэнэр хэдэн үдэр соо танай агууехэ орон дотор байжа байнабди. Манай айлшалалга ба Индитэй танилсалгын гайхамшагта һайнаар үнгэржэ байһанда бидэнэр үдэрэйнгөөшье тоо алдажархёобди. Жэшээлхэдэ, мүнөөдэр бидэнэр ямар үдэр бэ — суббото гү, али воскресенье гү гэжэ Николай Александровичтай буляалдаабди. **(Тэндэ байһан хүнүүд хүхюу шэмээтэй болоно).**

Бидэнэр Индидэ байһан үдэрнүүдтээ олон юумэ хараабди, олон юумэтэй танилсаабди. Манай хадуужа абаһан юумэн олон. Мүнөөдэр бидэнэр танай гайхамшагта город соогуур ябаабди. Үйлсэнүүдтэ хэды хүнүүд, хэды үхибүүд гараа гээшэб, Советскэ Союзай арадуудта индийскэ арадай хани ёһоной һанал бодолой ба инаг дуранай амаршалгын хэды үгэнүүд хэлэгдээ гээшэб. **(Альга ташалга).**

Индийскэ арадай энэ һайн һайхан һанал ба инаг дурлал гансал намда, минии нүхэр Николай Александровичта болон бидэнэртэй ерэһэн бусад нүхэдүүдтэ хабаадана гэжэ һанаа һаа, бидэнэр тон багахан хүнүүд байха һэмди. Тэдэ хадаа Советскэ Союзай арадуудта индийскэ арадуудай инаг дурлал ба хүндэлэлые харуулна.

Индиин агууехэ арад Советскэ Союзай арадуудта яахадаа эды ехээр үнэн сэдьхэлһээ дурлана гээшэб?

Энэ асуудалые би юундэ табинабиб гэхэдэ, шэнэ үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэгдэһэч манай Советскэ гүрэнэй бии бололгые капиталистическэ дэлхэй тон дурагүйгөөр, дайсан харшаар угтаһан байна бшуу. Зүгөөр, тиибэ яабашье манай гүрэн хэлбэрилтэгүй ургаһан ба хүгжэһэниинь мэдээжэ.

Советскэ гүрэнэй байгуулагдахаһаа хойшо бидэнэр ехэ замые дабаабди. Агууехэ Ленин, тэрэнэй байгуулһан Коммунистическэ парти эб найрамдалай түлөө, манай орон дотор шэнэ общество байгуулхын түлөө тэмсэлэй тугые дээрэ үргөө, энэ тугыень бүхы арадууд үргэһэн байна. Советскэ засагай тогтоһон түрүүшын үедэ манай орон үгытэй ядуу ба һандаргагданхай байгаа. Промышленностимнай һандаргагданхай байһан юм. Арад зонэймнай олонхинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа. Хүдэлмэришэн, таряашанай һаяхан тогтоһон гүрэнэй агууехэ ерээдүйе уридшалан харахын тулада, манай ороной бүхы арадуудые ударидахын тулада Ленинэй сэсэн мэргэн, шэн зориг, хурса бодол хэрэгтэй байһан юм.

Нэгэшье жэл болонгүйгөөр Советскэ гүрэн һандаран һалаха, Ленинэй, большевигүүдэй хэрэг бүтэхэгүй,—гэжэ тэрэ үедэ дайсад хэлэгшэ һэн.

Таанар мүнөө юун гэжэ тоолонот? Тэдэ господинуудые үзэлшэд гэжэ тооломоор гээшэ гү, али үгы гү? **(Тэндэ байгшадай дунда хүхюу шэмээ гарана).**

Танай мэдэһэнэй ёһоор, Советскэ орон һандаран һалахаһаа байтагай, хүсэтэ промышленностьтай, хүгжэнги экономикотой хүсэн түгэс гүрэн болонхой.

Манай Советскэ гүрэн юундэ иимэ хүсэтэйб? Тус гүрэн хадаа бүхы капиталистическэ оронуудай эсэргүүсэлтэ соогуур тогтоһон юм, ямаршье туһаламжа ба зээри хэнһээшье абаагүй, харин бидэнэртэ советскэ хүнүүдтэ, Советскэ гүрэниие байтуулхадамнай али болохо һаад хэһэн байха юм. Бидэнэртэ эсэргүү дай эмхидхэдэг, экономическа талаар амяарлан газаашалдаг, бусад олон һаад хэдэг байһан юм, тиибэ яабашье һаань, манай орон жэл ерэхэ бүри хүсэтэй болоо, заводууд болон фабрикануудые баряа, университедүүд, институдууд, һургуулинуудые баряа, культураяа хүгжөөгөө, урагшаа хэлбэришэгүйгөөр дабшаа.

Хэнэйдэ интеллигенци олон бэ, хэнэйдэ инженернүүд олон бэ: Советскэ Союз дотор гү, али ямар нэгэн капиталистическэ гүрэн дотор гү, гэжэ бидэнэр үшөөл асууха байнабди.

Тиин бидэнэр юундэ хүсэтэйбибди? Манай хүсэн—арад зоной дунда. Арад зон—гол шухала капитал мүн. Энэ хадаа хүн түрэлтэнэй бүтээһэн бүхы юумые зохёон байгуулагша мүн.

Өөрынгөө ороние сүлөөлхэ ябадал туйлаһан арад мүнөөдэр үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа һаа, үглөөдэр эрдэмдэ һураха байха гэжэ бидэнэр өөһэдынгөө дүй дүршэл дээрэһээ мэдэнэбди. Хэрбээ мүнөөдэр хүн үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа һаа, үглөөдэр минин үзэг мэдэдэг болохо бэшэ, харин инженер, эрдэмтэн боложо шадаха байна.

Советскэ засагай түрүүшын жэлнүүдтэ манайда өөрын интеллигенци үгы байһаниинь мэдээжэ. Тиихэдэ мүнөө манайда өөрын арадай олон тоото интеллигенци бии. Энэ хадаа хүдэлмэришэн таряашадай дундаһаа гараһан интеллигенци мүн. **(Альга ташалга).** Ханинар, энээниие бидэнэр гол туйлалтануудаймнай нэгэн гэжэ тоолонобди. **(Альга ташалга).**

Бидэнэрые таанарай иимэ альга ташалгаар, баяртайгаар угтаһаниие юугээр тайлбарилхаб? Нэгэ заримшуул бидэнэрые хараадаг байнал. Би пропаганда хэхэгүйб, бидэнэрые хараадаг хүнүүдые нэрлэхэгүйб. Инди дотор бидэнэрэй айлшалжа ябаһан тухайда буржуазна хэблэлэй зарим түлөөлэгшэнэрэй юун гэжэ бэшэһыень таанар өөһэдөө газетэнүүдтэ уншадаг байнат. Зүгөөр таанар тэдэндэ этигэнэгүйт. Юундэ этигэнэгүйбтэ гэхэдэ, бидэнэр тухайда тэдэнэрэй бэшэһэн бүхы муу муухай юумэнүүдые хардалга гүрдэлгэ гэжэ таанар мэдэнэт. **(Альга ташалга).**

Юуншье гэжэ бэшэжэ байгты, юуншье гэжэ хэлэжэ байгты,—һайн юумэдэ муу юумэн халдахагүй гэжэ бидэнэр тэдэ бэшэгшэдтэ хэлэнэбди. **(Тэндэ байгшадай дунда шэмээ гарана).** Би таанарта манай арадай хэлсэдэг аман үгэ хэлэхэмни: «Нохой хүсэжэ ядаад хусана, хусаашье һаань, хүн урагшаа ябажал ябажал байна». **(Энеэдэн).**

Бидэнэр өөрынгөө замаар, хүн түрэлтэнэй үшөө ябаагүй замаар, — социалистическэ байгуулалтын замаар ябанабди. Манай орон гэрэлтэ һайхан ерээдүй тээшэ ошохо замые хүн түрэлтэндэ гаргажа ябана.

Манай арад коммунистическэ общество байгуулжа байна, өөрынгөө хэрэгые туйлаха—коммунизм байгуулхал байха!

Таанар бидэнэй үзэл сурталда элдэбээр хандажа болохот, бидэнэр хэдэ хэдэн асуудалнуудые таанарһаа ондоогоор ойлгожо болохобди. Ямар замда дуратай байһанаа таанар өөһэдөө мэдэжэ, хүгжэлтынгөө замые шэлэн ологты. Бидэнэр тэрээндэтнай һаад хэхэһээ байтагай, харин оронойнгоо хүгжэлтэдэ, агууехэ арадайнгаа аша туһада зорюулһан хүндэтэ хэрэгтэтнай туһалха байхабди. **(Альга ташалга).**

Бидэнэр иигэжэ хэлэнэбди: манай практикын зарим юумэн таанарта туһатайшье боложо болохо. Туһатай һаань,—хэрэглыт, таарахагүй һаань,—бү абыт. Бидэнэр юушье, хэндэшье баадханагүйбди, ямаршье политическэ уялга абхуулхые оролдоногүйбди. Бидэнэр энээн тухай таанарта юундэ сэхыень хэлэнэ гээшэбибди? Бидэнэр таанарта үнэн зүрхэнһөө, ахадүүгэй ёһоор ханданабди. **(Альга ташалга).**

Таанар бидэниие онсо өөрөөр угтанат, бидэ тэрэнииетнай мэдэнэбди. Бидэнэр Индиин олохон городууд болон тосхонуудаар ябаабди, олон юумэ хараабди. Мүнөөдэр Инди хадаа хаалтануудые дэлбэ сохижо тараад, үргэн ехээр дэлгэрһэн хүсэтэ урасхаал шэнги байна. Энэ урасхаал хуушан дэлхэйе доһолгоно. Индийскэ арад колониальна боолшолгоһоо һалаа, Инди бэеэ даанхай хүгжэлтын замда гараа гэжэ бидэнэр баясанабди. **(Альга ташалга).** Бидэнэр яахадаа Индидэ иимээр ханданабибди, бусад зарим гүрэнүүд Индиин бэеэ даанхай хүгжэлтэдэ юундэ дурагүйтэнэб? Бидэнэр танай ороной промышленна хүгжэлтын һула байһаниие һамбаашалха гэһэн зорилго урдаа табинагүйбди, тиихэдэ зарим бусад гүрэнүүд тэрэ һула байһан ябадалые һамбаашалан баяжаха һанаатай.

Бидэнэр заводууд болон фабрикануудаа түргэнөөр барихыетнай хүсэнэбди. Таанар һайн институт мүнөөдэр харуулаат. Зүгөөр сагай үнгэрөөд байхада таанар энэ багахан институт, энэ хадаа гансал эхиниинь байгаа гэжэ өөһэдөө хараха байхат.

Инди хадаа мүнөөдэр өөрынгөө үзэлөөр, өөрынгөө культура болон моральна талаараа агууехэ гүрэн байһандаал адляар экономическа талаараа тиимэ агууехэ ба бата бэхи гүрэн болохыень бидэнэр үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди. Бидэнэр ехээр хүгжэнги промышленностьтай, түрүү хүдөө ажахытай болоһой, арадайнь ажабайдал һайжарһай гэжэ хүсэнэбди. Энэ һайн һайхан ба гайхамшагта хэрэгтэтнай бидэнэр өөрынгөө талаһаа туһалхаар бэлэмди. **(Альга ташалга).**

Ханинар!

Господин Неругэй ба манай ехэ хани нүхэр Чжоу Энь-лайн гараа табиһан хамтын деклараци соо түрүүшынхеэ соносхогдоһон табан принципүүд тухайда городой мэр г-н өөрынгөө хэлэһэн үгэ соо һайнаар хэлээ. **(Альга ташалга).** Эдэ принципүүд хадаа Советскэ Союзда ошохо үедөө Москвада г-н Джавахарлал Неругэй гараа табиһан советско-индийскэ мэдүүлгэ соо батадхагдаһан байгаа. Бидэнэр танай оронтой холбоо харилсаагаа энэ документын үндэһөөр байгуулнабди.

Бидэнэрэй дунда методтошье, теоридошье үзэлөө таарахагүй зарим ушарнууд бии гэжэ би хэлээ һэм. Энээниие бидэ нюунагүйбди, таананаршье нюунагүйт. Зүгөөр, иимэ ушар ханинар байхадамнай һаад хэнэгүй. Юундэб? Юундэб гэхэдэ, таанадшье, бидэнэршье бэе бэедээ харша юумэ бодоногүйбди. Таанар бидэнэрэй бодото ханинар мүн болонот. Бидэнэр таанарай эрхим ханинар ба ахадүүнэр болонобди **(Альга ташалга).** Энэ хадаа ниитын элдэб системэтэй гүрэнүүдэй хоорондоо эбтэйгээр ажабайлгын эли тодо жэшээ мүн болоно.

Бидэнэр бүхы оронуудта иимэ юумэ дурадханабди: хэблэл дотор ба хэлэһэн үгэнүүд соогоо арсалдаа гаргахын ба добтолго хэхын орондо эбтэйгээр ажаһууя. Манай методүүдтэ зарим хүнүүдэй дурагүйдэдэгтэл адляар ажахые эмхидхэлгын капиталистическэ методтэ бидэнэр дурагүйбди гэжэ бидэ сэхыень хэлэдэг байнабди.

Хэнэй системэ һайн бэ гэжэ практика дээрэ шалган үзэетэжэ капиталистическэ гүрэнүүдэй ажал-ябуулгашадые уряалнабди. Дайн сэрэггүйгөөр мүрысэел. **(Альга ташалга).** Энэ муу дурадхал гээшэ аал? Хэн буу зэбсэг ехээр байгуулнаб, хэн хэниие бута сохиноб гэжэ мүрысэе гэһэндэ орходоо энэ дээрэ бэшэ аал? Хэн буу зэбсэг ехээр байгуулнаб, хэн хэниие бута сохиноб гэһэн мүрысөөн хадаа арад зондо харша мүрысөөн, хүнүүдые хюдалгын мүрысөөн гээшэ. Харин манай дурадхал хадаа бүхы арадуудай ажабайдалые һайжаруулхын түлөө амгалан ёһоной мүрысөөн гээшэ. Бидэнэр хадаа арадуудай жаргалта байдалые һайжаруулгада туһалхын түлөө мүрысэхэ гэжэ оролдонобди, хододоо оролдохо байхабди. Тиимэһээ манай дурадхалнууд тон эли тодо ба ойлгосотой байна. Тус дурадхалнууд бүхы хүнүүдтэ ойлгосотой. Советскэ Союзай иимэ эли тодо ба һайн һайхан хараа шугамынь индийскэ арад амаршална гэжэ би этигэнэб. Юумые зүбөөр хараха ба ушар байдалые зүбөөр сэгнэхэ хэрэгтэй. Амитан бүхэн өөрынгөө эдидэг хоол эдидэг байһаниинь мэдээжэ. Жэшээлхэдэ, ереэн гүрөөһэн мяха эдидэг, тиихэдэ буйвол ногоо эдидэг, буйволые мяха эдихыень баалажа болохогүй, ереэн гүрөөһые ногоо эдихыень баалажа болохогүй. **(Тэндэ байгшадай дунда хүхюу шэмээ гарана).** Намайе пропаганда ябуулжа байна аа гү гэжэ һанахагүйн тулада энэ һаналаа саашадань тайлбарилхагүйб. Энэмни таанарта ойлгосотой бэзэ гэжэ һананаб. **(Альга ташалга, тэндэ байгшадай дунда хүхюу шэмээ гарана).**

Ханинар! Буу зэбсэг хуряаха тухайда бидэнэр тон тодорхой дурадхал оруулнабди. Зэбсэгтэ хүсэнүүдээ 640 мянган хүнөөр хорооһон тухаймнай городой мэр господин хэлээд байна. Бидэнэр Финляндидахи Порккала-Удд гэжэ базаяа усадхаабди, Порт-Артурта байһан далайн сэрэгэй базаяа орхёобди.

Советскэ Союз атомна болон водородно зэбсэг хэрэглэлгые хориха тухай, юрын буу зэбсэгүүдые хорооха тухай дурадхал оруулаа. Ашаг ехэтэй хиналта тогтоохо гэжэ бидэнэр дурадхаабди. Тиихэдэмнай бидэнэртэ иигэжэ хэлэнэ: Советскэ Союзай территориие агаарһаа Холбоото

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ИНДИДЭ Н. А. БУЛГАНИНАЙ, Н. С. ХРУЩЕВОЙ ОШООД БАЙҺАН ТУХАЙ

(Түгэсхэл)

Штадуудай хинахаар, США-гэй территориие Советскэ Союзай хинахаар аргатай тиимэ хиналта хэхые зүбшөөгөөгүй һаатнай, буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалаар үгэшье хэлсэхэгүйбди гэнэд.

Тиимэ хиналта байжа болохогүй, юундэб гэхэдэ, тиимэ хиналта асуудалые шиидхэхэгүй байһаниинь бултанда элитэ. Американска самолёдууд Советскэ Союз дээгүүр ниидэхэ, тиихэдэ советскэ самолёдууд США дээгүүр ниидэхэ гэжэ бодоод үзыт. Энээнһээ ямар аша үрэ гараха6? Самолёт ниидэхэ, лётчигынь эндэ город, тэндэ тосхон гэжэ хараха. Сэрэгүүд байна, тэндэ тиимэ заводууд байна. Американецуудта олон тоото аэродромууд байна гэжэ бидэнэр хараял даа, тиихэдээ бидэнэр гээглэхэгүй гэжэ оролдохо ба үшөө хэдэн аэродромуудые бариха гэһэн тобшолол хэхэ ёһотой болонобди. **(Тэндэ байгшадай дунда хүхюу шэмээ гарана).** Манайда бии байһан юумые американецууд хараад, үшөө олон аэродромууд, самолёдууд, үшөө юу хээн хэрэгтэй болохо гэжэ хэлэхэ байха.

Тиимэ болохолоороо, хэрбээ бидэнэр тиимэ дурадхалые абаа һаамнай, яаралтайгаар зэбсэгжэхэ ябадалда имагта хүргэхэ. Баруун гүрэнүүдэй гүрэнэй ажал-ябуулагшадта бидэнэр нигэжэ хэлэнэбди: хэрбээ таанар буу зэбсэг хуряахаһаа, запас бомбонуудаа үгы хэхэһээ айгаа һаа, хэмнайшье, хэзээшье атомна зэбсэг хэрэглэхэгүй гэһэн үнэн үгэеэ үгэебди. Тиимэ үгэ үгэжэ шадахагүйбди гэжэ тэдэнэр харюусана, юундэб гэхэдэ, водородно болон атомна бомбонууд тэдэнэртэ «тэнсүүриин» тулада хэрэгтэй хэбэртэйгээр хэлэнэ. Тиимэ «тэнсүүри» гээшэ юуб. Энэ хадаа яаралтайгаар зэбсэгжэхэ ябадал болоно. Тиимэ болохолоороо ехэ зөөри, арадай ажалай горьтой хубинь гүрэнэй амгалан хүгжэлтэдэ бэшэ, харин дайнай хэрэгсэлнүүдтэ зорюулагдаха болоно. Баруун гүрэнүүдэй дурагүй байтарынь гансал бидэнэр буу зэбсэг хороожо шадахагүбди? Шононуудтай хамта байхадаа шоно шэнгеэр улиха баатай болохо гэһэн ород арадай оньһон үгэ энээн тушаа һануулнаб. **(Тэндэ байгшадай дунда хүхюу шэмээ гарана).**

Хэрбээ баруун гүрэнүүд атомна болон водородно зэбсэг үйлэдбэрилгые хорихо дурагүй һаань, тэрэниие хэрэглэхэ ябадалые хорихо тухай үгэеэшье үгэхэ дурагүй һаань, энэ ябадал бидэнэрые атомна болон водородно бомбонуудые, ракетнэ техникэ болон хюдалгын бусад зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ гэжэ баадхана.

Советскэ Союз дотор атомна бомбын тэһэлэгдэһэн тухай мэдээсэл мүнөөдэр олохон оронуудай газетэнүүдтэ, тэрэ тоодо индийскэ зарим газетэнүүдтэ толилогдоо. Тиимэ тэһэрэлгэ болоогүй гэжэ би хэлэхэгүй байнаб. **(Тэндэ байгшадай дунда хүхюу шэмээ гарана, энеэлдэнэ).** Тиимэ тэһэрэлгэ үнэхөөрөөшье болоо. Энэ хадаа айхабтар ехэ хүсэтэй тэһэрэлгэ болоо. Үглөөдэр манай хэблэл энээн тушаа зохихо мэдээсэл тунхаглаха байха.

Һүүлэй үедэ атомна хүсэнэй талаар научно-шэнжэлэлгын болон туршалгын хүдэлмэринүүдэй түсэбтэй зохилдуулан манай орон дотор атомна болон термоядерна (водородно) шэнэ түхэлэй зэбсэгые туршалга болоо. Тэдэ туршалганууд научно-шэнжэлэлгын хараа бодолнуудай зүб байһыень хүсэдөөр харуулаа. Тэдэ туршалганууд советскэ эрдэмтэд болон инженернүүдэй шэнэ шухала түйлалтануудые тэрэшэлэн харуулаа. Водородно бомбын һүүлэй туршалгын тэһэрэлгэ хадаа мүнөө болотор хэгдэһэн бүхы тэһэрэлгэнүүдһээ эгээн хүсэтэйнь байгаа. Хэдэн миллион тонно юрын тэһэрдэг зүйлнүүдэй хүсэтэй тиимэ тэһэрэлгые ехэ ниилээд бага хэмжээнэй ядерна материалнуудые хэрэглэн тэһэрэлгэ хэхэ аргые манай эрдэмтэд болон инженернүүд олоһон байна. Ханинар, Советскэ Союз энэ зэбсэгые хорото сэдьхэлтэйгээр хэзээшье хэрэглэхэгүй гэжэ мэдүүлнэб. **(Альга ташалга, тэндэ байгшадай хүхюу шэмээ гарана).** Хэрбээ тэдэ бомбонуудай городууд болон тосхонууд дээрэ хэзээшье тэһэрээгүй һаань, бидэнэршье зол жаргалтай байхабди. **(Альга ташалга).** Тэдэ бомбонууд хэбтэжэ байг лэ, дай үүдхэхые хүсэгшэдэй һанаае зобоожо байг лэ. Дай эхилжэ болохогүй гэжэ мэдэг лэ, юундэб гэхэдэ, дай эхилээ һаа, зохихо харюу абтаха гэжэ мэдэг лэ. **(Тэндэ байгшадай дунда хүхюу шэмээ гарана).**

Иимэ аймшаттай буу зэбсэг хэхыемнай баадхаа, энэ ябадал бидэнэрые зоригжуулнагүй. Элдэб машинануудые, тракторнуудые, плугуудые хэхын тулада, шэниисэ, рис, хлопок ехээр ургуулхын тулада, мяха, овощь, загаһа болон бусад продуктнуудые арад зоной ехээр абахын тулада бидэнэр ехэ ханамжатайгаар хүдэлмэрилнэбди. Иимэл юумые бидэнэр хүсэнэбди, иимэ юумэ хэнэбди. **(Альга ташалга).**

Энээнэй тулада, бидэнэр бүхы дэлхэй дээрэ эбтэй байдалай түлөө эрид шууд тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэбди. **(Альга ташалга).** Бидэнэр уласхоорондын түгшүүрнлые һуларуулхын түлөө тэмсэлээ саашадаашье үргэлжэлүүлхэбди. **(Альга ташалга).** Бидэнэр «хүйтэн дай» усадхахын түлөө тэмсэхэбди, бүхы оронуудай хоорондо худалдаа наймаа хүгжөөхын түлөө оролдохобди. Бидэнэр арадуудай хоорондо эбтэй холбоо барисаа хүгжөөхын түлөө оролдохобди. Энээниие ажабайдал эринэ. Иимэ ябадал хүн түрэлтэндэ хэрэгтэй.

Хүн түрэлтэнэй эрилтэнүүдые хангахын тулада бидэнэр бүхы юумэ хэхэбди. Бидэнэр хүсэл оролдолгоёо һуладхаха ёһогүйбди. Хэдэ хэдэн оронуудай агрессивнэ һаналтай хүнүүдые дайн тухай багаар хэлэдэг болохыень, тиихэдэ холбоо барисаан тухай, гүрэнүүдэй хоорондохи эбтэй харилсаануудые хүгжөөхэ тухай ба уласхоорондын түгшүүрилые усадхаха тухай ехээр хэлэхыень баадхахын түлөө бүхы юумые элсүүлхэ хэрэгтэй.

Хэрбээ ямар нэгэн хүндэ аягүй юумэ хэлээ һаамни, намайе хүлисыт. **(Тэндэ байгшадай дунда хүхюу шэмээ гарана, альга ташалга).** Би хадаа танай агууехэ арадта хани ёһоной һанал сэдьхэлтэй байһанаа хэлэхые, индиин арадууд тушаа бүхы советскэ арадай хани барисаата сэдьхэл бодолтой байһаниие хэлэхые хүсэнэб. **(Үни удаан альга ташалга).**

Өөрынгөө үгые дүүргэхэ зуураа, би хадаа танай агууехэ оронд манай делегациие урпһан гайхамшагта хүн, гүрэнэй гайхамшата ажалябуулагша, Индиин Премьер-Министр господин Нерудэ бидэнэй гүнзэгы баясхалангые үшөө дахин хүсэнэб. **(Үни удаан альга ташалга).**

Индиин арадуудай ба Советскэ Союзай арадуудай хоорондохи ахадүүгэй хани барисаан мандаха болтогой!

Хинди-ородууд бхай бхай! **(Үни удаан альга ташалга).**

Майсор штадай главна министр уулзалга хэбэ

Бангалор, ноябриин 27. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Ноябриин 26-да үдэшэлэн Майсор штадай главна министр Бангалор городто уулзалга хэбэ. Уулзалгын үедэ главна министр К. Ханумантхайя СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин хоёр үгэнүүдые хэлэһэн байна.

Главна министр К. Ханумантхайя үгэ дотороо иигэжэ хэлээ:

СССР-эй эды шэнээн элитэ ехэ хоёр хүтэлбэрилэгшэдэй манай дунда ерээд байхада тэдэниие баяртайгаар амаршалнабди. Манай оронда таанарай ерэһэн ябадал хадаа 360 миллион индиецүүдые баярлуулаа. Иимэ элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэдэй ерэһэн ябадал хадаа ёһотой түүхэтэ событи мүн. Энэ хэлээшэмни мүнөө үедэ илангаяа зүб байна, юуб гэхэдэ, таанарай ерэһэн ябадал бүхы дэлхэйдэ гүнзэгы ба ашата һайн удхашанартай. Манай агууехэ хоёр ороной хоорондын хани барисаан шэнэ зүйл бэшэ юм, гэбэшье энэ хани барисаан мүнөө илангаяа бата бэхи болоо.

Агууехэ Октябрьска революциин урда тээ Росси империализмын ба капитализмын һабар соо байгаа. Росси үгытэй орон байһан туладаа гээгдэнги оронуудай тоодо оролсодог байһан юм. Мүнөө Ленинэй ба тэрээнэй хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэдэй хүтэлбэриин ашаар Росси дэлхэйн эгээ хүсэтэй ба нүлөө ехэтэй оронуудай нэгэниинь болонхой. Түүлэй ехэ энэ орон хүнэй наһанай үеын турша соо тон ехээр хубилаа—энэнь гайхамшатта ябадал мүн. Танайхинай ажалай аша үрые танай оронһоо гадна, бусад оронуудай эдлэлсэжэ байһанда сэдьхэлтнай хангагдана ёһотой гэжэ би һананаб. Росси хадаа бүхы дэлхэй дээрэ империализмын, колониализмын гэнжые һуларуулха хэрэгтэ туһалаа. Дайе зайсуулжа, бата бэхи эб найрамдал тогтоохо гэһэн таанарай хүсэлэлгэтнай дайнуудһаа хашарһан бүхы дэлхэйдэ һайшаагдаа.

Бидэнэр мүнөө атомай саг үедэ ажабайнабди гэжэ главна министр саашань тэмдэглээ. Энэ хадаа хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи харюусалгатай үе мүн. Хүн түрэлтэн эб найрамдал тээшэ хэзээ хэзээнэйхиһээ үлэмжэ ехээр эрмэлзэнэ. Энэ үедэ танай бүхы хүсэл оролдолготнай атомай хүсые хүн түрэлтэнэй аша туһада хэрэглэхэ гэһэн арюун зорилгодо шэглүүлэгдэнхэй.

Индиецүүд хэр угһаа хойшо эб найрамдалда дуратай арад юм гэжэ главна министр саашань тэмдэглээ. Бээ даанхай болоһонһоо хойшо Инди дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ бүхы хүсэеэ зорюулна. Таанарай ерэжэ, Инди Росси хоёрой уулзаһан ябадал хадаа нэгэн ниитэ зорилгын аша туһада, эб найрамдалай хэрэгэй аша туһада хүдэлмэрилжэ байгаа агууехэ хоёр хүсэнэй уулзалга мүн болоно. Таанарай ерэһэнтэй дашарамдан гараһан баяр баясхалангай һүртэ ехэ долгин хадаа эгээ энэ мэдэрэлһээ үндэһэтэй. Таанарай ерэһэн ябадал хадаа шэнэ, агууехэ саг үеын эхилһэнэй һүлдэ тэмдэг болоно. Манай ороной элдэб городуудта таанарай хэлэһэн үгэнүүдые бидэнэр уншаабди, гээгдэнги оронуудта туһаламжа хүргэхын тулада бүхы оролдолгоёо гаргахабди гэһэн найдуулгыетнай дуулаабди. Таанарай үгэнүүд залан сэхэ, эрэлхэг, даруу, ахадүүгэй мэдэрэлээр нэбтэрэнги байна.

Майсор штадта 10 миллион хүн зон ажаһуудаг гэжэ саашань главна министр тэмдэглээ. Империализмын ба автократиин дарлалтые бидэнэрэй хобхолон хаяһанһаа хойшо оройдоо 8 жэл үнгэрөө гэжэ тэрэ хэлэбэ. Индиин бусад хубинуудай арадуудтай хамта бидэнэр манай орон дотор социалистическэ түхэлэй общество байгуулха зорилго урдаа табяабди. Таанарай ерэһэн ябадал хадаа энэ агууехэ зорилтые шиидхэхэ хэрэгтэмнай зоригжуулхы туһа нэмэри боложо үгэхэ байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин харюугай үгэ хэлээ. Главна министртэ ба уулзалга дээрэ байһан Майсор штадай раджпрамукхта хандан, Н. А. Булганин иигэжэ хэлээ:

Бидэнэрые эндэ тон халуунаар угтаһанайтнай түлөө Никита Сергеевич Хрущевой, өөрынгөө зүгһөө таанарта, танаар дамжуулан Бангалорой бүхы гражданинуудта баясхалан хүргэнэб. Майсорай ажалда дуратай, бэлиг түгэлдэр арадтай уулзажа, шэнэ ажабайдал байгуулха хэрэгтэ тэрээнэй түйлаһан ехэ түйлалтануудые, арадай уран бэрхэ мастернуудай байгуулһан, эртэ урда сагай культурын гайхамшагта памятнигуудые хаража тон ехээр һонирхообди.

Ажабайдалай бүхы талануудтай, мүн Майсорай олон тоото үзэсхэлэн һайхан газарнуудтай дэлгэрэнгыгээр танилсахые хэды ехээр хүсэжэ байбашье һаа, саггүй байһандаа гэмшэнэбди. Эндэ Бангалорай гражданинуудтай байгуулһан харилсаа холбоомнай саашадаа амжалтатайгаар үргэлжэлүүлэгдэн хүгжэхэ байха гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлхыемни зүбшөөгыт.

Инди Советскэ Союз хоёрой хоорондын харилсаа холбооо бүхы талаарнь хүгжөөхэ ябадалай шухала байһаниие ойлгуулха гэжэ эндэ оролдоһоной үлүү. Эдэ харилсаа холбооной удхань айхабтар ехэ юм, энээниие үргэдхэлгэ хадаа хоёр ороной — Индиин, Советскэ Союзай — арадуудай интересүүдтэй тааралдаха байна гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Энээнтэй дашарамдуулан, советскэ хүнүүдэй ба Индиин хүн зоной хоорондо хани ёһоной харилсаа холбоо тогтоолгын манай хоёр арадта тон ехэ аша туһатай байһан тухай би нэгэ жэшээ харуулхые хүсэнэб. 1948 онһоо эхилэн СССР-эй Наукануудай академиин эрдэмтэд Индийскэ научна конгрессэй сессинүүдтэ жэл бүри хабаадана. Эдэ жэлнүүдэй туршада советскэ олон медигүүд, статистигууд, геологууд, металлургнууд болон бусад мэргэжэлтэд Индидэ ерэһэн, танай олон эрдэмтэд Советскэ Союзда ошоһон байна. Тэдэнэр дүй дүршэлөө абалсаһан, бэе бэедээ зүбшэл үгэлсэһэн, тэрэнь Индидэшье, СССР-тэшье нилээд ашаг туһа олгоһон байна.

Индийскэ делегацинууд саашадаашье Советскэ Союз дотор промышленностиин ба хүдөө ажахын хүгжэлтэтэй, наука болон техникын түйлалтануудтай, арадай гэгээрэлэй ба элүүрые хамгаалгын асуудалнуудтай, культура болон искусствын түйлалтануудтай танилсаха бүхы арга боломжотой байха байна. Тэдэнэрэй Советскэ Союзда ошоод байхадань зохихо туһаламжын үзүүлэгдэхэ, зохихо анхаралай хандуулагдаха байһандань тэдэнэр хододоо этигэжэ болохо байна. **(Альга ташалга).**

Советскэ ба индийскэ арадуудай хоорондын сэхэ харилсаан ба нягта, үргэн холбоонууд хадаа манай хоёр орондо ашатай туһатай байжа, Инди Советскэ Союз хоёрой хани барисаае, харилсан ажаллалгые хүгжөөлгэдэ туһалха байна, тиихэдэ агууехэ хоёр арадай хоорондын энэ хани барисаан хадаа эб найрамдалые, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала зүйл мүн болоно. Индийскэ ба советскэ арадуудай хоорондын улам үргэдэжэ байгаа хани барисаан мандаха болтогой. **(Альга ташалга).**

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаха болтогой! (Альга ташалга).

Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой Мадрас штадта ошоод байһан тухай

УТАКАМУНД. (Мадрас штат), ноябриин 27. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Гэшүүн Н. С. Хрущевой Бангалорһаа ниидэжэ гараһан самолёт нютагай сагаар үглөөнэй 10 часта Коимбатор городой аэродром дээрэ бууба. Энэ город Урда Индиин Мадрас штатдахи промышленна шухала центрнүүдэй нэгэн юм. Айлшадые Мадрас штадай олониитын хүдэлмэриин министр Ш. Р. Сетхупатхи, тэндэхи граждански болон сэрэгэй засагаархидай түлөөлэгшэд угтаа. Батлаа сэсэгүүдые, тугуудые бариһан олон тоото хүн зон аэродром дээрэ сугларaa. Һайндэрэйхёэр гоёогдоһон асари томонууд зургаан заан аэродромһоо город ошоһон харгын аман дээрэ айлшадай хүндэлэлдэ зогсоогдонхой байба. Тэдэнэр алтан хушуубшаар гоёогдонхой, элдэб үнгын үндэр шухэрнүүдтэй хүхэ сэнхир нэмэргэнүүд нюргандань хэдэрүүлэнхэй байба.

Городто олон зоной хабаадалгатай митинг болоо. Митингын трибуна дээрэ байһан советскэ айлшадта городой олониитын организацинуудай зүгһөө заншалта ёһоор баглаа сэсэгүүд барюулагдаа. Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев сугларагшадта хандажа, баярай үгэ хэлэһэн байна.

Би, нүхэр Хрущев болон бидэнтэй ерэлсэһэн ханинар, гэжэ Н. А. Булганин хэлэбэ, советскэ арадһаа хани ёһоной халуун баярые таанарта асараабди. Агууехэ индийскэ арадтай хани ёһоной һайн харилсаатай болоһондоо советскэ арад баярлана. Энэ хани барисаан бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгэй түшэг тулгуурinь болохо байна. Советскэ арад дайнда таанар шэнги ехээр дурагүйтэдэг.

Коимбаторта советскэ делегациие баяртайгаар хүлеэһэнэйнь түлөө баясхалан хүргөөд, Н. А. Булганин советско-индийскэ хани барисаанай хүндэлэлдэ юрөөл табиба.

Удаань үгэ хэлэһэн Н. С. Хрущев Индиин арадуудые гүнзэгыгөөр хүндэлжэ ба тэдээндэ дурлажа байдаг советскэ арадай зүгһөө хани ёһоной, үнэн зүрхэнэй халуун баяр хүргэбэ. Эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байгаа манай арадуудай, бүхы арадуудай хоорондын энэ агууехэ хани барисаае, бэе бэедээ дурлалсалгые бэхижүүлэе гэжэ тэрэ уряалба. Энэ хани барисаае бидэнэр бусад арадуудта харшаар бэхижүүлхые хүсэнэ бэшэбди. Бидэнэрэй хоорондын амгалан ёһоной хани харилсаан шэнги тиимэ харилсаан мүн бусад бүхы оронуудай хоорондо бии байһай гэжэ хүсэнэбди.

Н. С. Хрущев өөрынгөө үгые Советскэ Союзай арадуудай ба Индиин агууехэ Республикын арадуудай хоорондын ахадүүгэй, хэтэ мүнхын хани барисаанай хүндэлэлдэ юрөөл табилгаар дүүргэбэ.

Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой үгэ хэлэхэдэ, митингдэ хабаадагшад нэрьемэ шангаар альга ташажа ба ехээр һайшаажа угтаһан байна.

Митингын һүүлээр айлшад Коимбаторһаа 60 миль газарта байдаг Сэнхир хаданууд (Нильгири)— Индиин үзэсхэлэн һайхан районуудай нэгэн худар ошобо. Сэнхир хадануудай центртэ, далайн нюрууһаа дээшэ 2500 метр үндэртэ байдат Утакамунд гэжэ курорт хүрэтэр советскэ айлшад табан час шахуу саг соо ябаа. Замдаа ябаха зуураа, нүхэд Хрущев, Булганин Мадрас штадай засатаархидай уряалаар энэ штадай хүдөө ажахын хэдэ хэдэн предприятинуудта хүрөө. Вадамахурай гэжэ газарта тэдэнэр кокосово ба банановa плантациие хараһан, кокосово һүнэй амта үзэһэн, эндэ ерэһэнэйнгээ дурасхаал болгон плантациин эзэнэй гуйлтаар кокосово залуу модо нэгэ нэгые газарта һуулгаһан байна. Замдаа ябаха зуураа, Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев ондоо нэгэ пальмова плантацида хүрэһэн, рисэй тарилгые хараһан байна. Тропическа халуун уларил ба үрэжэлтэ хүрэһэн энэ районние Индиин гоё һайхан сэсэрлиг болгоо.

Айлшадай тогтоһон лэ газарта, хаа хаанагүй засатаархид, фермернүүд болон фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд тэдэниие тон халуунаар, хани ёһоор угтаа.

Утакамунд хүрэхээ ябахадань замынь Сэнхир хадануудай хабшал соогуур, эвкалиптова ойгоор хушагдаһан ташалангууд болон эгсэ үндэр хабсагайнуудһаа унажа байһан хүүюрнүүдэй хажуугаар гараба. Энэ хадын районой центр—Утакамунд гэжэ курортно городой талмай дээрэ олон мянган ажалша хүнүүд айлшадые хүлеэжэ байба. Хүн зондо халуунаар амаршалагдан Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев тэдэнэртэ гэжэ түхеэрэгдэһэн байрада ошобо.

Үдын хойто тээ Булганин Хрущев хоёр Утакамундда ойрохон байдаг сайн ба кофиин плантацида ошобо. Удаань советскэ айлшад энэ плантациин дэргэдэхи сайн ба кофиин багахан фабрикануудые хараба. Утакамундда айлшад энэ үдэшэндөө байгаад, үглөөдэр Коимбаторһаа Мадрас худар ниидэхэ юм.

Австритай баталагдаһан Гүрэнэй Договорто хабаадалсаха тухай документые Югославиин Арадай Федеративна Республика СССР-эй правительствын хадагаламжада үгэбэ

Бээ даанхай ба демократическа Австриие һэргээхэ тухай 1955 оной майн 15-да Венэдэ баталагдаһан Гүрэнэй Договорто Югославиин Арадай Федеративна Республикын хабаадалсаха болоһон тухай документые Югославиин Арадай Федеративна Республикаһаа СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Д. Видичһээ СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерстводэ Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо В. С. Семенов 1955 оной ноябриин 28-да хүлеэн абаһан байна.

Дурсагдаһан Гүрэнэй Договорой 37-дохи статьягай ёһоор тус документ СССР-эй правительствын хадагаламжада үгтэхэ ёһотой юм. Тиимэ болохолоороо, 1955 оной ноябриин 28-һаа эхилэн Югославиин Арадай Федеративна Республика бээ даанхай ба демократическа Австриие һэргээхэ тухай Гүрэнэй Договорто хабаадалсагшань болоо.

Документые хадагаламжада үгэлгын үедэ советскэ талаһаа — СССР-эй МИД-эй Европейскэ 5-дахи Таһагые Даагшын Уялгые Дүүргэгшэ В. Ф. Николаев, Договорно-Эрхын Таһагые Даагшын Орлогшо Г. Е. Вилков, Е. Н. Насиновский, В. А. Брыкин; югославска талаһаа — ФНРЮ-һээ СССР-тэ байдаг Посольствын Министр-Советник Б. Осольник, Посольствын Советник Ф. Бабич, Посольствын Секретарь Я. Клиховац байлсаа.

ВЦСПС-эй СЕКРЕТАРИАДТА

Үбэлэй амаралтын үедэ үхибүүдэй амаралга эмхидхэхэ тухай

1955—1956 онуудай һуралсалай жэлэй үбэлэй амаралтын үедэ хүдэлмэришэдэй болон албахаагшадай үхибүүдэй амаралта эмхидхэхэ тухай тогтоол ВЦСПС-эй секретариат гаргаба.

Үбэлэй амаралтын үедэ клубуудта, Культурын байшангууд болон ордонуудта шэнэ жэлэй ёлконууд, балнууд болон карнавалнуудые эмхидхэхыень, ураһайханай самодеятельностиие болон техникын талаар үхибүүдэй ухаалан зохёоһон зүйлнүүдые харуулхыень, спортын һайндэрнүүдые ба физкультурна мүрысөөнүүдые үнгэргэхыень профсоюзуудай комитедүүд болон соведүүдые ВЦСПС-эй секретариат уялгалба. Профсоюзуудай мэдэлдэ байһан санын базанууд, елүүрнүүд, спортивна хэрэгсэлнүүд амаралтын үедэ үдэртөө наадахын тулада үхибүүдтэ түлөөһэгүйгөөр үгтэхэ байна.

2530 мянган үхибүүдтэ зорюулан, шэнэ жэлэй ниитэгородской союзуудай хоорондын ёлконуудые республиканска, хизаарнуудай, областной центрнүүдтэ, мүн промышленна томо центрнүүдтэшье хэхэ гэжэ профсоюзуудай соведүүдтэ дурадхагдаба.

Үбэлэй үедэ хүдэлхөөр заһатдаһан пионерскэ лагериин гэр байрануудые, мүн амаралтын байшангуудые хэрэглэн, 1955 оной декабриин 30-һаа эхилжэ, һурагшадай үбэлэй амаралта 12 хоногой турша соо эмхидхэхэ гэжэ профсоюзай центральна комитедүүдтэ ба соведүүдтэ даалгагдаа. ВЦСПС-эй курортнууд, санаторинууд болон амаралтын байшангуудай центральна управлениин элүүржүүлгын газарнуудта үбэлэй пионерскэ лагерьнууд мүн лэ энэ амаралтын үедэ эмхидхэгдэхэ. Үбэлэй пионерскэ эдэ лагерьнуудта таби мянга гаран һурагшад амарха юм.

Москва. Өёдолой промышленно… Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгы… ститудай дэргэдэхи үйлэдбэриин… скойнуудай хүдэлмэрилэгшэд … автоматическаар утюгдэдэг пневм… ска хэдэн шэнэ прессүүдые ухаа… хёожо, үйлэдбэридэ хэрэглэдэг…
Үбэлэй, намарай, зунай пальто … костюмуудые утюгдэдэг элдэб … прессүүд энэ мастерскойдо ухаа… хёогдоһон байха юм. Эдэ пресс… үйлэдбэридэ хэрэглэлгэ ажалай… сые 60—70 процентээр дээшэ… хүдэлмэришэдэй ажалые нилээд … хэхэ арга олгохо юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: захануудые ути… ОВК-5 маркын пресс харуулагда…
ТАСС-эй фотохро…

Ородой түрүүшын … революциин 50 жэлэй …

Тверскэ губерниидэ тарпа… депутадуудай түрүүшын …

МЕДНОЕ. (ТАСС). Тверско… губерниин таряашадай депута… түрүүшын Новинска волостной… ведэй эмхидхэгдэһээр 50 жэл… һаяхан гүйсэбэ. Энэ ойе Медн… районой Новинска тосхоной, … тэ шадарай деревнинүүд бол… хонуудай ажалнад үргэнөөр … лэжэ байна. Новинска ху… клуб соо 50 жэлэй саада тэ… ведэй түрүүшын заседани бол… юм. Эндэ «Ородой түрүүшы… люциин 50 жэлэй ой» гэһэн … кэ эмхидхэгдээ. Выставкын «Н… ска волость 1905 ондо» гэһэн … ажалнад ехэ һонирхожо хара… дэнэр эндэ РСДРП-гэй Тверск… митедэй ажал-ябуулгатай тан… мүн волостной Соведэй түрүү… седаниин ямараар үнгэрһэн… дэжэ абана.

1905 оной событинуудта … лагдаһан вечер һаяхан Нов… клуб соо болобо. Энэ вечер… вый путь», «Комсомолец» кол… дай гэшүүд, Новинска сельско… дэй депутадууд болон Медн… районой культурын хүдэлмэ… шэд сугларжа, «Новинска во… 1905 ондо» гэһэн элидхэл шаг… байна. Клубые даагша Мани… энэ элидхэл уншаа. Мүн тэрэ… 1905—1907 онуудай революц… событинуудта хабаадалсаһан, … лективный труд» колхозой түрү… шэ И. П. Ждановай хөөрөө… рагшад шагнаһан байна.

Научна сесси

ТБИЛИСИ, ноябриин 25. О… түрүүшын революциин 50 жэл… до зорюулагдаһан Грузинска, … байджанска ба Армянска С… Общественна наукануудай … миин отделенинүүдэй нэгэдэм… учна сесси үсэгэлдэр нээгдэбэ. … сессиин эрдэмтэдтэй хамта М… гай научна эмхи зургаанууд… лөөлэгшэд, дагестанска, каба… ска, северо-осетинска, адыгейс… черкесскэ научно-шэнжэлэлгы… ститудуудай хүдэлмэрилэгшэд… шанай большевигүүд болон п… на хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ ба… ба.

«Большевистскэ парти—ах… олониитын революционно тэ… хүтэлбэрилэгшэнь мүн» гэһэн … хэлые КПСС-эй ЦК-гэй дэр… Маркс — Энгельс — Ленин… линай институдай директор … Г. Д. Обичкин, «Декабрьска … тэ восстани» гэһэн элидхэлые С… эй Наукануудай академиин … институдай директор А. Л. С… тус заседани дээрэ хэбэ. (Т…

Нүүдэл выставкэ

Хизаар оронoo шэнжэлхэ К… музей ородой түрүүшын револ… 50 жэлэй ойе үргэнөөр тэмд… байна. Ородой революциин 50 … ой тухай нүүдэл выставкэ … хэгдээд аймагай колхозуудта … шагдажа харуулагдаа. 1905-… онуудта Россиин ехэ ехэ город… мүн Читэдэ, Дээдэ-Үдэдэ, Иркут… Красноярскда болоһон револ… но событинуудые харуулһан … манууд, фото-буулгабаринууд … выставкин стендүүдтэ бии. Кол… нигууд энэ выставкые һони… хараа.

Музейн научна хүдэлмэр… нүхэр Н. М. Колодяжная энэ в… кэтэй колхозуудаар ябаха з… ордой түрүүшын революци… олон лекцинүүдые уншаа.

С. Бан…

…ан-Удэ городто энэ жэлэй ноябрь һараһаа техническэ училищи нээгдэбэ. …а Бурят-Монголдохи түрүүшын училищи мүн. Железнодорожно училищиин …рэ байгуулагдаһан энэ училищи Сибириин түмэр замай транспортда ажал…ним кадрнуудые бэлэдхэхэ юм. Мүнөө үедэ училищида һуралсажа байһан …бүүд басагад элдэб мэргэжэлнүүдые шудалжа байна.
…РАГ ДЭЭРЭ: Училищиин үйлэдбэриин һуралсалай талаар мастер В. И. Пан…зарна хэрэгээр заняти үнгэргэжэ байна. **Ф. Сорокиной фото**

…СС-эй XX съездын хүндэлэлдэ

Һаалишанай амжалта

…нөө жэлдэ үнеэн бүриһөө …р һү һаахаб, — гэжэ Хориин … Маленковой нэрэмжэтэ …й һаалишан Василиса Эпо…ртэ хабар байхада, шэнэ …бахадаа хэлээ һэн. Аймагай …ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй … дээрэ һаалишан Василиса …гэ хэлэхэ зуураа, нигэжэ мэ-

… ажалдаа шэнэ арга, түрүү… дүй дүршэл хэрэглэһэнэй …нютагай үүлтэрэй үнеэн бү…814 литр һү һаабаб. Энэ ха…ни түрүүшын амжалта гээ…д би туйлаһанаараа һанаа…архагүйб, энэ амжалтаяа …шань арьбадхахые оролдо…най колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ …үриһөө 1236 литр һү һааһан …өө жэлдэ 1700 литр һааха …идэнхэй. Энээнние туйлаха …рга боломжо бии. Энээнэй урда жэлдэ үнеэдтээ гансал бүдүүн тэжээл үгэдэг байгаа һаа, мүнөө жэлдэ концентрат, кукурузын силос, зелёнко гэхэ мэтые эдюулхэбди. Тиимэһээ би мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө тугал абаха, 2200 литр һү һааха гэһэн социалистическэ уялга абаад, аймагаймнай түрүү һаалишан болохо Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Цыбикмит Холхоновае мүрысөөндэ уринаб.

Василиса Эпова үнгэрэгшэ зундаа Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ экскурсяар ошожо ерээ. Мүнөө һаалишан аймагай ба республикын хүдөө ажахын выставкэнүүдтэ хабаадалсаад, өөрынгөө ажалай арга дүршэл улам баяжуулжа, абаһан шэнэ уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө улам ехэ эршэ зоригтойгоор ажаллажа байна.

Ц. Дандаров.

Жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ

…ын аймпотребсоюз эд бараа …да жэлэйнгээ түсэб болзор…рид ноябриин 20-до дүүргэ…алистическэ мүрысөөндэ тү…ри эзэлһэн Иволгын сельпо…отребсоюзай правлениин ба …эгшэдэй кооперациин хүдэл…шэдэй профсоюзай аймагай …эй дамжуулгын Улаан туг …даба.
…ын сельпогой ба раймагай …рилэгшэд ажалай һайн ам…үйлаба. Түрүү хүдэлмэрилэгшэд С. Н. Нимаева, А. Кокорина, Н. Быкова, Е. Иванова, М. В. Лауль, Л. Залесова гэгшэд эд бараа худалдаха даалгабаряа хододоо 120—130 процент дүүргэнэ.

Аймагай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд жэлэй эсэс болотор түсэбһөө гадуур 2500 мянган түхэригэй эд бараа ажалшадта худалдаха гэһэн уялга КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ абаба.

М. Хунгеев.

Хонишодой зүблөөн

…урумканай аймагай Хруще…эмжэтэ колхоздо анха тү…ээ хонишодой зүблөөн бо…э зүблөөндэ бүхы отара… хонишод ерэжэ, саашадаа …хэбэрилгые хүгжөөхэ гол … зүбшэн хэлсэһэн, дутуу …даа элирүүлһэн, дүй дүр…айгаа хөөрэлдэһэн байна. …оһэ тэжээлдэ нэмэри бол…рһо, хагда, модоной мүшэр суглуулжа, хонидто эдюулэлсэхэ гэжэ хонишод хэлсэбэ.

Энэ жэлдэ хонидой үбэлжэлгые гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэхын, түл һайнаар абахын, тиигэжэ партиин XX съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тус тустаа, мүн отаранууд хоорондоо мүрысэхэ гэжэ хонишод хэлсээ.

Л. Дармаев.

Уншагшадай бэшэгүүдтэ харюу

Полевой горчица тухай

…амартаа полинууд дээрэ хоротой шара сэсэг ургана, тэрээнтэй хай…жэ тэмсэхэб гэжэ манай редакцида Ториин аймагай „Улаан Бургал…олхозой хэдэн колхознигууд хандаһан байна. Энэ хорото ургамал тухай …авыдовай статья толилгободби

…н Бургалтай» колхозой гэ…бшэһэн бэшэгые уншажа …эһэн ургамалыень хаража …йхадаа, тэрэнь хорото бур…н — полевой горчица гэжэ …ооб. Энэ хадаа ниитын …э хоро хүргэдэг.

…ргамал капуста, турнепс, …эхэ мэтын ургамалнуудай …юм. Сэсэглээгүй байхадань …алые эдихэдээ мал үбшэл… Сэсэглэжэ захалхалаараа …мал хорото шүүһэтэй бо… Тэрэнь ургамалай хаг… һалатар хүсэтэй зандаа …Илангаяа тэрэнэй аллилова …э хоротой. Тэрэ хорото тоһон …то гэдэһыень, бөөрыень ша…дуунай уушханда ехэ хоро …байна. Тиимэһээ полевой …эдижэрхиһэн адуу мал үб…үө мүсэнь татаганадаг, шэ…дэг, хүндөөр ханяадаг.
…эй үлэн мал полидо гарам…орчица ехээр эдеэ һаа, тэрэ …эшэдэг. Хэрбээ багашагаар … 15—20 хоноод үхэдэг. Энэ …бүхы түрэлэй малда хоро…а.
…ргамал хабарай орооһото …нуудай ургасада ехэнхидээ …дэг, илангаяа муугаар эл…дэһэн пар дээрэ ехээр урга…. Орооһото культуранuудай …уряаха багта полевой гор…ээ гүбидэг. Тэрэнэй наб…ыень тариянай узуур соо обёорохоор бэшэ байдаг юм. Зарим жэлдэ горчица намартаа ехээр ургана. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, энэ ургамалай ехээр тараһан нютагһаа үрэһэ хүрэнгэ асарагдаад, хүсэд сэбэрлэгдэнгүй таригдана бшуу. Хүйтэн, ута хабар болоод, намарынь удаан саг соо дулаан байһан жэлдэ горчица тон элбэгээр ургадаг. Хүрьһэн соо хэбтэһэн горчицын үрэһэн ургажа, намар орой сэсэглэдэг байна.

Малаа горчицаһаа һэргылхын тула хабарай таряанай полинуудые зүбөөр, һайнаар элдүүрилхэ, намарай пар гүнзэгыгөөр хахалха хэрэгтэй. Энээнэй ашаар газарһаа бултайһан горчицын эшэнүүд үгы хэгдэдэг, мүн газарта унаһан үрэһэн ургадаггүй байна. Гадна, үрэһэ хүрэнгэ тон наринаар шалгажа сэбэрлэхэ, тарилгада бэлэдхэхэ шухала.

Горчицын ургаһан полидо үглөөнэй үлэн мал адуулжа болохогүй. Мүн уһаламсаарнь малые горчицатай полидо бэлшээлтэгүй. Юуб гэхэдэ, мал уһаламсаараа ехэ хомхой байжа, ногоо, тэрэ тоодо полевой горчица ехээр эдижэрхидэг байна.

Шадаал һаа, иимэ хорото ургамалтай полидо мал удаан бэлшээхэгүй, аргатай байбал, иимэ полидо мал оройдоо адуулхагүй ёһотой.

А. Давыдов, хүдөө ажахын наукануудай кандидат.

ИРАНАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВОДА СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЭЛЬГЭЭҺЭН НОТО

СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов Москвада Иранай Хэрэгүүдые Саг зуура Эрхилэгшэ г-н Этесами гэгшэтэй ноябриин 26-да уулзажа, багдадска блогой оронуудай сэрэгэй бүлэглэлдэ Иранай хамжаһан тухай асуудалаар Советскэ Правительствын эльгээһэн нотые барюулба. Энэ ното хадаа Москвада Иранай Хэрэгүүдые Саг зуура Эрхилэгшэ г-н Этесами гэгшын октябриин 17-до СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерстводэ дамжуулан үгэһэн Иранай Правительствын һануулгын бэшэгтэ нэгэн доро харюу үгэхэ байна. Тэрэ һануулгынь бэшэг Советскэ Правительствын энэ жэлэй октябриин 12-то хэһэн мэдүүлгэдэ харюу болгон эльгээгдэһэн юм.

Иранай Правительствын үгэһэн тус һануулгын бэшэгэй текст ба Иранай Правительствода Советскэ Правительствын эльгээһэн ното доро толилогдобо.

ИРАНАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ОКТЯБРИИН 17-ной ҺАНУУЛГЫН БЭШЭГ

Өөрынгөө ороной бэеэ даанхай байдалые ба хилые сахиха талаар харюусалгатай байһан туладаа, суверенитедээ хэрэглэжэ, энэ зорилгые дүүргэхын тула шухала хэрэгтэй ба болохоор гэжэ һанаһан бүхы хэмжээнүүдээ Иранай Шахиншахска Правительство абаха юм гэжэ Советскэ Союзай господин Посолдо бэшэгээршье дамжуулан, үгөөршье нэгэтэ бэшэ Тегеранда мэдээсэгдэһэн байна. Энэнь Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Правительствын ушар ябадал һайн мэдэхэ органуудта элитэ юм; Эгээл тиимэһээ Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставай үндэһөөр Ирак Турци хоёрой хоорондо баталагдаһан харилсан ажаллалгын пактда Иранай Шахиншахска Правительствын хамжаһан ябадал гайхалтай хэрэг бэшэ гээшэ. Тэрэ хадаа Дунда Востогой райондо ба бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдалай болон эб найрамдалай үндэһэ һууриие бэхижүүлхэ гэһэн лэ зорилготой юм.

Ирак Турци хоёрой Правительствын пакт тушаа Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Правительствын хэһэн тобшололнуудынь, тэрэниие Дунда ба Дүтын Востогто бии болгогдоһон сэрэгэй бүлэглэл гэжэ, уласхоорондын эб найрамдалые бэхижүүлхэ дурагүй, колониальна политикые баримталха ба дахяад һэргээхэ зорилготой хархис шунахай бүлэгүүдэй зэбсэгынь гэжэ хараһаниинь ехэ гайхамаар байна. Яахадааб гэхэдэ, Англиин ба Пакистанай Правительствын хамжан ороһон энэ дурсагдаһан пакт хадаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин гэшүүд байһан хэдэн гүрэнүүдэй хоорондо һайн дураараа, суверенитедэйнгээ үндэһөөр баталагдаһан хэлсээн мүн. Гүрэн бүхэн өөрыгөө хамгаалхын тула хэрэгтэй шиидхэбэринүүдээ абаха эрхэтэй, эдэ бүгэдые эб найрамдалые сахиха зорилготойгоор лэ хэнэ гээшэ, уласхоорондын хуули ёһонуудай арсашагүй принципүүдһээ гадна, эдэ бүгэдэ Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Устав дотор эли тодоор тайлбарилагдаһан юм.

Колониальна политикые уг үндэһөөрнь усадхахын түлөө уласхоорондын хэрэгүүдээр Иранай Шахиншахска Правительствын хэдэг элитэ ехэ тэмсэл хадаа тэрэнэй политикын үндэһэ һуури боложо үгэнэ, тиимэһээ дэлхэй дээрэ ямаршье һаа колониальна политикые һэргээхэ тухай хараа бодомжые болошогүй гэжэ тоолоно. Ушар иимэһээ энэ хэлэгдэһэн пакт тушаа Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Правительствын һанамжа таарамжагүй буруу байна, мүн ямаршье баримтануудаар гэршэлэгдэхэгүй юм. Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин гэшүүн байһан Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Правительствые иимэрхүү һанамжатай байха гэжэ хүлеэмээр бэшэ байгаа. Тэрэ хадаа мүн лэ тиимэ уялгануудтайшье, харюусалгатайшье гээшэ, Уставай ёһо гуримые һайн мэдэхэ ба тиимэрхүү хэмжээнүүдые өөрөөшье абаһан лэ байха.

Дээрэ тайлбарилагдаһанай ёһоор, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын уялгануудые хүндэлхэ гээшэ Иранай Шахиншахска Правительствын ябуулдаг политикын үндэһэ һуури байһан ушарһаа Ирак Турци хоёрой харилсан ажаллаха пактда Иранай хамжаһан ябадал Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Правительствотай ябуулжа байгаа хани ёһоной һайн харилсаануудта бишыханшье һаад түбэг ушаруулхагүй юм. Энэ харилсаануудта Иранай Шахиншахска Правительство илангаяа онсо анхарал табидаг байна. Хилэ шадарай ба финансова асуудалнуудые гуримшуулха талаар һүүлэй үедэ абтаһан хэмжээнүүд тэрэниинь бүримүһэн гэршэлжэ үгэнэ. Ушар иимэһээ тус пактда хамжаһан ябадал хоёр правительствымнай хоорондо хэгдэһэн договорой ушар удхада огто зүрилдэнэгүй гээшэ.

Иранай Правительствода Советскэ Правительствын ноябриин 26-да эльгээһэн ното

Советскэ Правительствын октябриин 12-ой мэдүүлгэдэ Иранай Правительствын октябриин 17-до үгэһэн харюутай дашарамдуулан, СССР-эй Правительство иимэ мэдүүлгэ хэхэ шухала гэжэ тоолоно.

1. Советскэ Союзай зүгһөө хани ёһоной һануулгын хэды дахин хэгдэбэшье, Дүтын ба Дунда Востогто бии болгогдоһон багдадска блок гэжэ нэрэтэй сэрэгэй бүлэглэлдэ—турецко-иракско-пакистанска союзда Иран оролсобо гэжэ Советскэ Правительство гэмшэлтэйгээр тэмдэглэхэ баатай болобо. Энэ союздань мүн тэрэшэлэн Англи хамжанхай юм.

Энээнэй эсэстэ Иран хадаа мэдээжэ шунахай хархис бүлэгүүдэй зэбсэг байһан сэрэгэй нэгэдэлэй гэшүүн болобо. Энэ бүлэглэлдэ ороходоо Иран хадаа тус районой колониальна дулдыданги байдалые дахяад һэргээхэ ба байлгаха дуратай, Иранда харша хүсэнүүдтэй өөрынгөө политикые нягтаар холбобо гээшэ.

Багдадска сэрэгэй бүлэглэлдэ Иранай хамжаһан ушар хадаа Дүтын ба Дунда Востогой районой эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые сахиха ябадалтай яашье тааралданагүй. Советскэ Союзтай Иранай хэдэг хүршэ ёһоной харилсаануудта, мүн тэрэшэлэн мэдээжэ болоһон договорой үндэһөөр Иранай даажа абаһан уялгануудта зүрилдэнэ гэжэ энээнтэй дашарамдуулан, Советскэ Правительство дахяад мэдүүлнэ.

2. Октябриин 17-до үгэһэн харюу дотороо Иранай Правительство энэ сэрэгэй союз бэеэ хамгаалха зорилготойгоор бии болгогдоо, тиимэ дээрэһээ Иран багдатска блогто хамжаһан байна гэжэ бэеэ сагааруулха һэдэлгэ гаргана. Энэнь бодото байдалай үндэһэн баримтануудтай яашье зохилдоногүй.

Багдадска пактын нэгэдэхи статья дотор тэрээнэй гэшүүдэй хоорондо хэгдэхэ сэрэгэй харилсаануудай хараалагдаһаниинь мэдээжэ. Энэ харилсаае бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудал тусхай хэлсээнэй үндэһөөр тодорхойлогдохо болоно. Иимэ харилсаанай ямар зорилготой байһаниинь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, багдадска пактын гэшүүн байһан Ирак нэгэн доро энэ пактын хүсэ ехэтэй гэшүүн Англитай тусхай хэлсээ баталба. Тэрэнэй ёһоор Англи Ирагай агаарай замые эдлэхэ, тэрэнэй газар дайда дээрэ ба аэродромуудта английска зэбсэгтэ хүсэнүүдые байлгаха эрхэтэй болоһон юм. Ирагай зэбсэгтэ хүсэнүүд английска инструкторнуудай ба советнигүүдэй хиналта доро байха юм.

Багдадска блогой гэшүүд болоһон Дүтын ба Дунда Востогой гүрэнүүдэй абаһан уялгануудай ушар удхые багдадска пактын хабсаргалта болгон зохёогдоһон тухай протокол элирхэйлжэ үгэнэ. Тэрэнь гадаадын хэблэлдэ тунхаглагданхай юм. Договор баталһан тала бүхэн тусхай эрхэ байдалда ороод байхадаа өөрынгөө газар дайдые, аэродромуудые ба сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые нүгөө талынгаа сэрэгүүдтэ үгэхэ уялгатай гэжэ тэрэ протокол дотօрынь хараалагдана. Американска, английска ба турецкэ хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор турецкэ зэбсэгтэ хүсэнүүд Иранай газар дайда дээрэ орожо, иранска Азербайджаниие ба Курдистаниие эзэлхэ ёһотой болоно. Турецкэ зэбсэгтэ хүсэнүүд баруун гүрэнүүдэй табидаг сэрэгэй түсэбүүдэй ёһоор Кавказ шэглээд, «добтолго хэхэ» зорилготой юм.

Турциин демократическа партиин һаяхан болоһон конгресс дээрэ Турциин премьер-министр г-н Мендерес гэгшын хэһэн мэдүүлгэ багдадска сэрэгэй блогой хархис шунахай уг зорилготой байһаниень гэршэлжэ үгэнэ. Хойто-атлантическа блогто Турциин оролсоһоной һүүлээр, мүнөө үедэ Иранай хамжажа байгаа багдадска пактын баталагдаһанай эсэстэ «хойто зүгэй нэлэнхы ехэ фронт бии болобо» гэжэ тэрэ мэдүүлһэн байна. Энээн тухайда США -гэй тусхай тушаалта хүнүүдэй хэһэн мэдүүлгэнүүд доторшье бии. Багдадска сэрэгэй пакт ба тэрээндэ Иранай оролсоһон ябадал дунда, зүүн зүгэй гүрэнүүдэй «хойто талын хүрсэ» гэдэгые байгуулха тушаа хараалагдаһан американска сэрэгэй түсэбүүд дотор оруулагданхай юм. Багдадска пактын соведэй мэнэ һаяхан боложо дүүрэһэн нэгэдэхи сесси дээрэ ноябриин 21—22-то багдадска блогто хабаадалсаһан оронуудай правительствонуудые толгойлогшонорой ба министрнүүдэй хэһэн мэдүүлгэнүүд эдэ бүгэдые гэршэлэн харуулна. Энэ сесси дээрэ США-гэй түлөөлэгшэд ажаглагшад болон хабаадалсаба.

Энээнтэй дашарамдуулан нэгэ иимэ баримтые алгадан гараха аргагүй. Багдадска блогой оронуудта США ба Великобритани буу зэбсэгүүдые ба сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдые улам ехэ хэмжээтэйгээр эльгээжэ байна. Тэдэнэр буу зэбсэг эльгээхэдээ сэрэгэй ба политическэ уялгануудые шалтаг болгон урдаа барина, тэдэнь тус районой оронуудай национальна бэеэ даанхай ба аюулгүй байдалда ехэ һаад түбэг ушаруулна. Эгээл тиимэһээ багдадска блогто хабаадалсаһан оронуудай хүршэнэр болохо арабска ба энэ районой бусадшье гүрэнүүд багдадска блогые бии болгохо ябадалые буруушаан харадаг юм, тэдэнэр энээниие өөһэдтөө тохёолдуулагдаһан аюул гэжэ тоолодог байна.

Багдадска пактын нэгэн эдэбхитэй хабаадалсагша болоһон Турциин газар дайда дээрэ агаарай сэрэгэй ба далайн сэрэгэй базанууд яаралтайгаар баригдажа байна, мүн тэрэшэлэн Турциие эб найрамдалда дуратай хүршэ гүрэнүүдтэнь эсэргүү шэглүүлэгдэһэн бүхэлмэл сэрэгэй-стратегическэ хэрэм болгохо зорилготой хэмжээ-ябуулганууд Америкын Холбоото Штадуудай хүтэлбэри доро бэелүүлэгдэжэ байна.

Багдадска сэрэгэй блогой бодото удхашанарынь үшөө юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, багдадска блогой гэшүүд байһан Турци ба Англи НАТО гэһэн (Хойто-атлантическа блок) сэрэгэй бүлэглэлдэ оролсонхой. Харин Пакистан ба Англи СЕАТО гэжэ нэрлэгдэдэг Зүүн Урда Азидахи сэрэгэй-политическэ ондоо бүлэглэлэй гэшүүдынь болонхой юм.

Гэхэтэй хамта, НАТО гээшэнь Советскэ Союзда ба эб найрамдалда дуратай бусад оронуудта эсэргүү шэглүүлэгдэһэн эзэрхэг түримхэй сэрэгэй бүлэглэл мүн. Харин СЕАТО гээшэнь колониальна гүрэнүүдэй зэбсэгынь болодог. Ямаршье шэнжэтэй байгаа һаа колониализм гээшэ, хэнэйшье мэдэһээр, Африкын ба Азиин оронуудай Бандунгска конференцээр буруушаагдаһан юм.

НАТО ба СЕАТО-е хоорондонь холбоһон багдадска блок хадаа гансашье Дүтын ба Дунда Востогой бэшэ, харин бусад ондоошье районуудай амгалан байдалда аюул тохёолдуулна гээшэ. Сэрэгэй бусад бүлэглэлнүүдтэй багдадска блогой холбоотой байһан ушар хадаа дэлхэйн ямар нэгэ хубида гаража болохо сэрэг дайнда Дүтын ба Дунда Востогой оронуудые татан оруулха зэргэтэй болоно.

Тиимэ болохолоороо, багдадска блогые бии болгоһон ушар ба тэрээндэ Иранай оролсоһон ябадал бэеэ хамгаалхын түлөө хэгдэһэн хэрэг бэшэ гээшэ. Харин Дүтын ба Дунда Востогой оронуудые, тэрэ тоодо Ираниие сэрэгэй хэрэм болгохо, эдэ оронуудай газар дайда дээрэ гадаадын зэбсэгтэ хүсэнүүдые байлгаха ба өөһэдынгөө сэрэгэй базануудые эмхидхэхэ хүсэлөөрөө мэдээжэ болоһон гүрэнүүдэй үүдхэһэн хэрэг мүн. Тиихэ зуура, Иранда хэншье аюул тохёолдуулаагүй, мүнөөшье тохёолдуулнагүй гэжэ мэдээтэй ха юм. Хэрбээ Иранай бэеэ даанхай ба амгалан байдалда ямар нэгэн аюул тохёолдуулагдаа гээшэ һаа, тэрэнь бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн эзэрхэг түримхэй блогуудые бии болгодог оронуудай зүгһөө эгээн түрүүшээр гарана ха юм.

3. Колониальна политикые уг узууранрнь үгы болгохын түлөө тэмсэл гээшэ тэрэнэй ябуулдаг политикын үндэһэ һуури мүн, тиимэһээ дэлхэй дээрэ ямаршье һаа колониальна политикые һэргээхэ тухай хараа бодомжые болошогүй гэжэ тоолоно гэһэн Иранска Правительствын мэдүүлгэ дээрэ заагдаһан баримтануудта эрид зүрилдэнэ. Тэрэшэлэн колониальна гүрэнүүд мүнөө үедэ экономическа талаараа һулаар хүгжэһэн оронуудые гартаа абаха, мүлжэхэ, дарлаха гэжэ оролдоно ха юм, мүн энэ баримтадашье тус мэдүүлгэнь зохилдоногүй. Тиимэ оронууд элдэб блогуудта оролсоходоо, өөрынгөө бэеэ даанхай байдалые гээжэ, экономическа ба политическэ талаараа хариин гүрэнүүдһээ улам ехээр дулдыданги болодог байна ха юм. Сэрэгэй блогто орохо бэлэдхэл хэжэ байха үедэнь эдэ оронуудта гадаадын сэрэгэй советнигүүд хэдэн олоороо ерэжэ, сэрэгэй ба гүрэнэйнь аппарадай шиидхэхы һууринуудые эзэлдэг байна, эдэ оронуудай арминууд иигэ иигэһээр өөрынгөө национальна түхэл шэнжые алдадаг юм. Энэнь тушаан болоһон хэрэг бэшэ гээшэ. Эдэ оронуудта мүн лэ «гражданска советнигүүд» гэжэ нэрлэгдэдэг олон тоото хүнүүд эльгээгдэдэг юм, тэдэнэр али болохо аргаар тус оронуудай экономикые хинилжэ ородог. Оронойнь ашагта малтамалнуудые, эгээн түрүүшээр нефтяной ресурснуудые гадаадын капиталай гартаа абаха ябадалда тэдэнэр туһалалсадаг.

Дээрэ хэлэгдэһэн бүлэглэлнүүдэй түсэбэй ёһоор хэгдэжэ байгаа сэрэгэй барилгануудай, түхеэрэгдэжэ байгаа буу зэбсэгүүдэй бүхы гаргашанууд тиимэ бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсаһан оронуудай экономикые ба бюджедые хүшэр хүндэ байдалда оруулдаг. Тэдэнэр хари гүрэнүүдһээ уриһаар мүнгэ зөөри абаха баатай боложо, тэдээнэйнгээ гартань ородог, хүн зонойнь ажабайдал улам муудадаг юм. Эдэ бүгэдэ багдадска блогто хамжаһан оронуудта, тэрэ тоодо Ирандашье бүримүһэн хабаатай байна. Багдадска блогто оролсоһон Дүтын ба Дунда Востогой оронуудай национальна хүсэл эрмэлзэлгэ ба уг зорилгонуудта огто таарнагүй.

4. Иранска Правительствын бэеэ үбтүүлдэг байбашье, багдадска сэрэгэй блогые бии болголго гээшэ ООН -эй уг зорилгонуудта дүтэшье ошохогүй байна. Советскэ Союзшье,Ираншье Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида оролсоно гэжэ Иранска Правительствын зааһан ушар тус блогто Иранай хамжаһан ябадалые зүбтүүлхэгүй байна. Яахадааб гэхэдэ, уласхоорондын эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые сахиха, нацануудай хоорондо хани ёһоной харилсаануудые хүгжөөхэ гэһэн зорилгонууд ООН-эй урда табигданхай юм. Багдадска блогые үүдхэн бии болгоһон ушар эдэ зорилгонуудта эрид эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй.

5. Өөрынгөө даажа абаһан уласхоорондын уялгануудые хүндэлжэ байһан тухайгаа Иранска Правительствын мэдүүлгэ бодото байдалтай зохилдоногүй, найдуулга ба нейтралитет тухай 1927 оной октябриин 1-дэ баталагдаһан Советско-иранска договорой гурбадахи статьягаар абаһан уялгануудтаа зүрилдэн, тэрэ хадаа СССР-тэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн багдадска блогто Ираниие оруулха тухай шиидхэбэри гаргаба гэжэ Советскэ Правительство тэмдэглэнэ. Тэрэ хэлэгдэһэн Советско-иранска Договорой гурбадахи статья дотор иигэжэ заагдана: «Договор баталһан тала бүхэн нүгөөдэ оронойнгоо аюулгүй байдалые далай дээрэ гү, али хуурай газарташье сахиха ябадалда эсэргүү шэглүүлэгдэһэн политическэ союзуудта, үгышье һаа хэлсээнүүдтэ бодото дээрээшье, ёһо дүүргэжэшье һаа оролсохогүй гэһэн уялга абана. Хэрбээ тиигээ һаа, тус оронойнгоо бүрин бүтэн, бэеэ даанхай ба суверенитедтэй байха ябадалда зүрилдэхэ юм».

Багдадска блогто оролсохо зуураа, өөһэдынгөө суверенэ эрхэнүүд тухай Иранска Правительствын дурдаһан ябадал уласхоорондынгоо уялгануудые Иранай эбдэһэн ушарые яашье зүбтүүлхэгүй байна. Бусад гүрэнүүдтэй харилсаа хэхэдээ, өөрынгөө баримталдаг политикын принципүүдые наринаар сахиха зуураа, Советскэ Союз Иранай суверенитедые ба бэеэ даанхай байдалые, мүн тэрэшэлэн өөрынгөө дотоодын ба гадаадын политикые бэеэ даагаад шиидхэхэ эрхыень хододоо хүндэлдэг һэн. Зүгөөр Советско-иранска договорой үндэһөөр һайн дураараа өөр дээрээ даажа абаһан уялгануудаа али али талань наринаар сахиха зэргэтэй байгаа ха юм.

Багдадска блогто Иранай хамжаһан ябадал Советско-иранска харилсаануудта нилээд ехэ һаад түбэг ушаруулна гэжэ Советскэ правительство тэмдэглэнэ. Тиихэ зуура, эгээ мүнөө үедэ Советскэ Союзай ба бусад хэдэн гүрэнүүдэй гаргаһан хүсэл оролдолгын ашаар уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадал тогтоохо хэрэгтэ мэдээжэ амжалтанууд туйлагдаад байна ха юм. Ирантай хүршэ ёһоной харилсаагаа бэхижүүлхэ ба хүгжөөхэ талаар Советскэ Союз хэдэ хэдэн алхамуудые хээдшье байна бшуу.

Багдадска хархис шунахай блогто Иранай оролсоод байхада, Советскэ Союзай хилэнүүдтэ аюул тохёолдуулагдажа болохо болоод байна. Тиимэ дээрэһээ багдадска пактда Иранай хамжаһан ябадалые Советскэ правительство хайхарангүйгөөр гаража шадахагүй юм.

Дээрэ хэлэгдэһэнтэй дашарамдуулан, СССР-эй Правительство Иранска Правительствын үгэһэн харюуе хангалтатай дээрэ тоолоногүй, октябриин 12-то өөрынгөө хэһэн мэдүүлгые дахяад батлан дабтана. Багдадска сэрэгэй блогто оролсохо тухай Иранска Правительствын абаһан шиидхэбэриин али бүхы хойшолонгуудай түлөө харюусалгые Иранска Правительство бэе дээрээ бүримүһэн даажа абаха ёһотой.

Москва, 1955 оной ноябриин 26.

* * *

Советскэ Правительствын эльгээһэн энэ нотые Иранска Правительствода дары түргэнөөр дамжуулан үгэхэб гэжэ г-н Этесами мэдүүлбэ.

Советскэ Союзда термоядерна зэбсэгэй һүүлэй үедэ туршажа үзэгдэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэл тушаа хариин оронуудай хэблэл иигэжэ бэшэнэ

США

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 27. (ТАСС). Советскэ Союзда термоядерна зэбсэгэй һүүлэй үедэ туршажа үзэгдэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэлые Нью-Йоркскэ бүхы газетэнүүд толилоо.

Советскэ Союзда һүүлэй үедэ туршажа үзэгдэһэн водородно бомбын тон ехэ хүсэтэй байһан тухай бэшэхэ, мүн урда тээнь США-да тэһэлэгдэһэн бомбонуудтай тэрэнэй хүсыень сасуулха зуураа, атомна болон водородно зэбсэг хорихые Советскэ правительствын хүсэдэг байһан ба хүсэһөөршье байһан тухай ТАСС-эй мэдээсэл соо хэлэгдэһэндэ дурагүйтэһэн тайлбаринуудые зарим газетэнүүдэй үгэһэндэ анхарал хандуулхаар байна.

Жэшээлхэдэ, «Нью-Йорк уорлд телеграм эндэ сан» гэжэ газетэ ядерна зэбсэг хорихо тухай советскэ дурадхалые буруушааха зуураа, буу зэбсэг хуряаха ба хүн зониие олоор хюдаха зэбсэг хорихо тухай асуудал хэлсэлгын урагшагүй байһанай түлөө дэлхэйн олониитэ имагтал Холбоото Штадууд харюусалгатай гэжэ тоолохо байна гээд сошордонгёор бэшэнэ.

«Горьтойхон идхалга хэхэ асуудал» Холбоото Штадуудай үмэнэ табигдана. Тиигээгүй һаамнай энэ зэбсэгые юундэ хорижо болохогүй байнаб гэжэ дэлхэй дээрэхи хүн зоной олонхинь хэлэжэ болохо гээд газетэ бэшэнэ. Советскэ дурадхалнуудта арсаха гээшэнь баруун оронуудта улам бүри бэрхэтэй болоно байна гэжэ газетэ мэдэрнэ.

Юнайтед Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор Советскэ Союзда термоядерна зэбсэгэй туршажа үзэгдэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэлые болон Н. С. Хрущевой хэлэһые президентын штаб-квартира, гүрэнэй департамент болон буу зэбсэг хуряаха асуудалнуудые эрхилдэг тусхай тушаалта хүнүүд ёһоор тайлбарилаагүй.

Гэбэшье, буу зэбсэг хуряаха асуудалаар президентын туһалагша Стассен Интернейшнл Ньюс Сервес газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, США хадаа бусадһаа хүсэгүй байха ёһогүй гэһэншүүгээр ТАСС-эй мэдээсэлтэй дашарамдуулан хэлэһэн байна.

Гэхэтэй хамта, Советскэ Союзда хэгдэһэн туршалга буу зэбсэг хуряаха талаар хэлсээнүүдые «бүри үрэ ехэтэй» болгожо магад гээд тэрэ мэдүүлһэн байна.

АНГЛИ

ЛОНДОН, ноябриин 27. (ТАСС). Советскэ Союзда термоядерна зэбсэгэй һүүлэй үедэ туршажа үзэгдэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэлдэ, Бангалорто үгэ хэлэхэдээ, Н. С. Хрущевой энэ асуудалаар хэһэн ажаглалтада английска хэблэл ехэ һонирхолтойгоор хандаа. Энэ темэдэ зорюулагдаһан мэдээсэлнүүдые «Обсервер», «Санди таймс», «Пипл» ба «Санди диспетч» гэжэ газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта эли газарта толилоо; бусад газетэнүүдынь тус мэдээсэлые томо гаршагтайгаар мүн лэ толилоо. Советскэ Союз энэ зэбсэгые харата сэдьхэлээр хэрэглэхэгүй юм гэжэ Н. С. Хрущевой мэдүүлһэниие бүхы газетэнүүд онсо тэмдэглэнэ.

ФРАНЦИ

ПАРИЖ, ноябриин 27. (ТАСС). Советскэ Союзда термоядерна зэбсэгэй һүүлэй үедэ туршажа үзэгдэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэлые парижска воскресенидэ гарадаг газетэнүүд мүнөөдэр толилоо. Бангалорто Н. С. Хрущевой үгэ хэлэхэдээ, энэ асуудалаар хэһэн ажаглалтануудые газетэнүүд мүн лэ толилһон байна.

СССР хадаа атомна зэбсэгые хорото сэдьхэлээр хэзээдэшье хэрэглэхэгүй, Советскэ правительство хадаа тус зэбсэг хорихые урда мэтэ хүсэнэ гэжэ Н. С. Хрущевой үгэ соо тэмдэглэгдэһэниие «Юманите-диманш» газетэ тодоор толилһон байна.

«Атомна ба водородно бомбонуудые хорихые СССР урда мэтэ хүсэнэ» гэһэн гаршагтайгаар ТАСС-эй мэдээсэлые «Журналь дю димаш» газетэ толилоо.

ИНДИ

ДЕЛИ, ноябриин 27. (ТАСС). Советскэ Союзда термоядерна зэбсэгэй һүүлэй үедэ туршагдаһан тухай ТАСС-эй мэдээсэлдэ болон Бангалорто үгэ хэлэхэдээ, Н. С. Хрущевой энэ асуудалаар ажаглалта хэһэндэ индийскэ газетэнүүд тусгаар анхарал хандуулна. Эдэ мэдээсэлнүүдые түрүүшынгээ хуудаһануудта тон эли газарта, томо гаршагтайгаар газетэнүүд толилоо.

ИТАЛИ

РИМ, ноябриин 27. (ТАСС). Советскэ Союзда термоядерна зэбсэгэй һүүлэй үедэ туршажа үзэгдэһэн тухай мэдээсэлдэ, атомна болон водородно бүхы түхэлэй зэбсэгүүдые хорихые Советскэ правительствын саашадаа баримталһаар байһан тухай тэрэ мэдээсэл соо хэлэгдэһэндэ Италиин олониитэ ехээр һонирхоо.

ТАСС-эй мэдээсэлые, Бангалорто Н. С. Хрущевой хэһэн мэдүүлгые, илангаяа атомна зэбсэг хүсэдөөр хорихын түлөө Советскэ Союз тэмсэхэ юм гэжэ хэлэһыень «Унита» газетэ эли газарта толилоо.

Н. С. Хрущевой мэдүүлгые «Паэзе» газетэ мүн лэ эли газарта толилһон байна.

Энэ темэдэ буржуазна газетэнүүд мүн лэ ехэ анхарал хандуулна.

ХИТАДАЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА

ПЕКИН, ноябриин 28. (ТАСС). Советскэ Союзда термоядерна зэбсэгэй һүүлэй үедэ туршажа үзэгдэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэлые бүхы газетэнүүд мүнөөдэр толилоо.

ПОЛЬША

ВАРШАВА, ноябриин 28. (ТАСС). Советскэ Союзда термоядерна зэбсэгэй һүүлэй үедэ туршажа үзэгдэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэлые «Трибуна люду», «Жице Варшавы», «Глос Працы», «Жолнеж вольности» болон польско бусад газетэнүүд эли газарта толилһон байна.

Советскэ Союзда туршагдаһан водородно бомбын тэһэрэлгэ энэнэй урда тээ хэгдэһэн тэһэрэлгэнүүдтэ орходоо һураггүй ехэ хүсэтэй байгаа гэжэ мэдээсэлнүүдэйнгээ гаршагуудта газетэнүүд онсо тэмдэглэнэ.

ВЕНГРИ

БУДАПЕШТ, ноябриин 28. (ТАСС). СССР-тэ термоядерна зэбсэгэй һүүлэй үедэ туршажа үзэгдэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэлые венгерскэ хэблэл ехэ һонирхолтойгоор угтаа. «Сабад неп», «Мадьяр немзет», «Непсава» болон бусад газетэнүүд энэ мэдээсэлые томо гаршагтайгаар тон эли газарта толилоо. Бэеэ даанхай байдалаа хангаха зорилгоор атомна ба водородно зэбсэг туршажа үзэхэтээ хамта, СССР хадаа тэрэниие заатагүй хорихын түлөө, уласхоорондын түгшүүрилые саашаданьь һуларуулхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэһэн зангаараа гэжэ «Непсава» газетэ заана.

ТАСС-эй мэдээсэл тухай венгерскэ радио хэдэн дамжуулгануудые хээ.

КОРЕЙСКЭ АРАДАЙ-ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА

ПХЕНЬЯН, ноябриин 28. (ТАСС). СССР-тэ термоядерна зэбсэгэй туршажа үзэгдэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэлые Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын бүхы газетэнүүд толилоо. Энэ мэдээсэл Пхеньянай радиогоор хэдэн удаа дамжуулагдаһан байна.

Пресс-конференци дээрэ А. Пинэ мэдүүлгэ хээ

Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Антуан Пинэ ноябриин 25-да пресс-конференци үнгэргэжэ, тэрээн дээрээ иигэжэ мэдээсээ. Мүнөөнэй сесси дээрэ алжирска асуудалые хаража үзэхэгүй гэжэ ООН-эй Генеральна Ассамблейн шиидхэбэри гаргаһантай дашарамдуулан Генеральна Ассамблейн хүдэлмэридэ дахяад хабаадаха тухай шиидхэбэри гаргахыень правительствода би дурадхааб.

Фор ба Пинэгэй Москва орохо сагые болзоргүйгөөр хойшолуулха гэһэн урдынгаа шиидхэбэриһээ французска правительство мүнөө арсаха болоод байнагүй гү гэһэн асуудалда гадаадын хэрэгүүдэй министр иигэжэ харюусаа. ООН-до болоһон голосованиин (Ассамблейн мүнөөнэй сессиин зүбшэхэ зүйлдэ алжирска асуудалые оруулха тухай урда тээнь болоһон голосованиин. — **Ред.**) хойшолонгууд үгы болохо ёһотой».

(ТАСС).

Модошод курортнуудта амарба

Республикын ой модоной промышленностиин профсоюзна организацинууд энэ жэлдэ модошодой амаралтые эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргаа.

Ой модоной предприятинуудай 233 хүдэлмэрилэгшэд союзна ба нютагай курортнуудта амарһан байна. Жэшээлхэдэ, Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Дубровина амаралтаяа Сочидо үнгэргөө. Тус леспромхозой ашаа тээгшэ нүхэр Алексеев «Ямаровка» гэжэ курортдо амарһан байна. Мүн Сэлэнгын леспромхозой модо таллуулагша нүхэр Аюшеев «Дарасун» курортдо амараа.

Ой модоной промышленностиин 200 хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд «Учитель» гэжэ амаралтын гэртэ амаралтаяа үнгэргөө. Мүн модошодой 600 үхибүүд пионерскэ лагерьта амарба.

Мүнөө үедэ ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком курортно управленинүүдтэй хэлсээ баталжа эхилбэ. 1956 ондо республикын ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ курортын 240 путёвко абтаха юм. Гансахан «Усолье» курортдо 50 хүн амархаар хараалагдана. «Учитель» гэжэ амаралтын гэртэ мүн 200 путёвко абтагдаа. Парти ба правительствын энэ анхарал оролдолтодо харюу болгон республикын модошод ажалай шэнэ амжалтануудые туйлажа, КПСС-эй XX съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна.

Н. Тюрнев.

Ехэ-Ярууна гэжэ нуурта тээли загаһан үсхэбэрилэгдэхэнь

Загаһа үсхэбэрилхэ ба хамгаалха хүдэлмэри эрхилхэ Зүүн Сибириин управлениин дэргэдэхи Сибирскэ акклиматизационно станциин түсэбэй ёһоор Новосибирскэ областиин Убинское гэжэ нуурһаа тээли загаһан (лещ) манай республикада асаргдажа, Яруунын аймагай Ехэ-Ярууна гэжэ нуурта табигдаха юм.

Һаяхан тус станци амиды загаһа шэрэхэ тусгаар түхеэрэлгэтэй 2 вагон абаба. Мүнөө тэдэ вагонуудынь тээли загаһанай атнууриин газарта абаашагдаад, загаһа ашагдана.

Востсибрыбзавод ноябриин эсэсээр амиды загаһатай вагонуудые угтан абаад, загаһые байрлаха газартань абаашахаар бэлдэжэ байна. Тээли загаһан брезентээр оёгдоһон тусгаар амһартанууд соо автомашинаар шэрэгдэхэ юм.

В. Воробьев.

—o—

ХРОНИКО

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нүхэр **Зорин** Валериан Александровичые СССР-һээ Германска Федеральна Республикада байха Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посолоор томилоо.

Шэнэ газар дээрэ байгуулагдаһан Кулундинска тарянажалай шэнэ ... Николай Калабин электригээр хүдэлмэрилдэг юм. Кемеровскэ областиин Ан... Судженскэһээ тэрэ эндэ ерэһэн байгаа. Гүрэнһөө уриһаар абаһан мүнгөөрөө Н. К... бин гурбан комнатотой гэр баряа. Совхоздо хүдэлжэ олоһон мүнгөөрөө шэнэ гэр... гоо табиха хэрэгсэлнүүд болон үнэтэ олон юумэнүүдые худалдажа абаһан ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Николай Калабин Валентина һамгантаяа болон Володя хүб... тээ гэрэйнгээ хажууда байна. ТАСС-эй фотохрони...

Уранзохёолшодой үдэр

Һаяхан, амаралтын үдэр, Улан-Удын номой центральна магазинда «Уранзохёолшодой үдэр» үнгэргэгдэбэ. Бүри эртэнһээ эндэ хүн зон олооро суглараа. Магазинай витринэнүүдтэ Бурят-Монголой уранзохёолшодой номуудые уншагшад ехэл һонирхожо харанад.

Үдэрэй 12 часта магазин соо табигдаһан трибунын дэргэдэ Бурят-Монголой уранзохёолшод һууринуудые эзэлнэ. Эдэниие эндэ суглараг шад халуунаар угтаба. Бурят-Монголой «Книготоргын» конторын директор нүхэр Е. Н. Убугунов «Уранзохёолшодой үдэрые» нээгээд, Бурят-Монголой уранзохёолшодой союзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Н. Г. Балдано до үгэ үтэбэ. Манай республикын уранзохёолшодой творческо хүдэлмэри тухай нүхэр Балдано суглараг шадта хэлэжэ үгөө.

Элидхэлэй һүүлээр бурят-монгол литературын үндэһэ һуури табигша Хоца Намсараев «Уранзохёолшодой үдэртэй» дашарамдуулан олон тоото уншагшадтаа халуун баярые хүргэбэ. Һүүлээрнь «Хүсэл зориг» гэжэ өөрынгөө шүлэгые уншаба. Удаань поэт Чимит Цыдендамбаев «Намарай лирикэ» ... жэ циклһээ шүлэгүүдые, тэр... шэлэн «Шэнэ үлгы» гэжэ ... лэгые ород хэлэн дээрэ унш... ба. Энэ уулзалга дээрэ уран... хёолшод М. Степанов, Ц. Жи... биев, В. Штеренберг ба Ч... Намжилов өөһэдынгөө ш... зохёолнуудые уншаба.

Уншагшадай зүгһөө стол... вонуудай трестын хүдэлмэр... лэгшэ нүхэр В. П. Панов ... хэлэбэ. Һүүлэй үедэ Бурят-Мон... голой уранзохёолшодой ... зохёолнууд ород хэлэн дээр... оршуулагдаба. Иимэһээ ... хэлэн дээрэ уншагшад Хо... Намсараевай «Үүрэй толо... Чимит Цыдендамбаевай «Б... зарай хүбүүн Доржо», Жам... Тумуновай «Нойрһоо һэри... тала» гэжэ романуудые һон... хон уншажа, дээдэ сэгнэ... үгэбэ гэжэ тэрэ мэдүү... Мүн нүхэр В. П. Панов Бур... Монголой уранзохёолшод ... бүүдтэ зорюулһан зохёол... дые үшөөл багаар бэшэдэ... жэ тэмдэглэбэ.

Үгэ хэлэлгэнэй һүүлээр о... тоото уншагшад уранзох... шодые тойрожо, тэдэнтэй ... удаан хөөрэлдөө.

Д. Доржиев.

Колхозуудта ошожо, концерт харуулна

Ажалай резервнүүдэй училищинуудай уранһайханай самодеятельностиин республиканска харалгада хүдөө ажахые механизацилгын Татауровска училищиин коллектив һайнаар бэлдэжэ байна. Энэ коллектив үнгэрэгшэ жэлдэ болоһон харалгада түрүү һуури эзэлһэн юм.

Мүнөө самодеятельностиин коллектив харалгада бэлэдхэл хэхын хажуугаар дүтэ шадарай колхозуудта, малай фермэнүүдтэ ошожо, концерт харуулна.

— Декабриин 10-да учил... даа самодеятельностиин ха... үнгэргэжэ, һайн номернуудые ... хээр гүйсэдхэгшэдые шэлэхэ... бди,—гэжэ культурно-хүмүү... гын талаар училищиин дирек... орлогшо А. В. Домбровский хэ...

И. Ива...

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай үүргые дээшэлүүлхэ

(Ажалшадай бэшэгүүдэй шэнжэлэл)

Манай редакцида ажалшадһаа абтажа байдаг бэшэгүүдые хаража үзэхэдэ, республикын хүдөө нютагуудтахи культурно-гэгээрэлэй зарим эмхи зургаануудай хүдэлмэри мүнөө үеын зорилгонуудта хүсэд харюусанагүй, ажалшадай улам ургажа байгаа культурна эрилтэнүүдые дүүргэжэ шаданагүй.

Олон клубууд, библиотекэнүүд, уншалгын байшангууд үбэлые муу бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Тиимэһээ эдэ эмхи зургаанууд ажалшадай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри үнгэргэхэ һайн арга боломжогүйдэнэ. Мүн олон клубууд, библиотекэнүүд саг соогоо хүдэлмэрилнэгүй, ехэнхи сагтаа хаалтатай байдаг байна. Уранһайханай самодеятельностиин кружогууд олон газарта эмхидхэгдээгүй, эмхидхэгдэһэниинь муугаар хүдэлмэрилнэ, колхознигуудта концерт харуулнагүй.

«Хэзээ культурна байдалтай болохо юм?» гэһэн гаршагтай бэшэг соо Бичурын аймагай Харланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн **В. Улзытуев** иигэжэ бэшэнэ: манай колхозой 2-дохи бригада колхозойнгоо центрһээ 15 километрын газарта байдаг юм. Эндэ клубшье, улаан буланшье, телефоншье байхагүй. Эндэхи ажалшадта лекци, элидхэл уншагдаланагүй, бүхэли жэл соо кино нэгэшье харуулагдаагүй. Сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ арга байхагүй. Газетэ, журнал, номууд-шье байдаггүй юм.

Бригадын гэшүүдэй суглаа үнгэргэхэ болоо һаа, колхозой правлени «мүнөө үдэшэ гэртээ суглаа хүүлыт» гэжэ энэ тэрэ колхознигые гуйха баатай болоно. «Танай бригадые культурна байдалтай, клубтай болгохобди, кино харуулагдаха» гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Итыгылов, партийна организациин секретарь нүхэр Цыремпилов хэды дахин колхознигуудые найдуулбашье, хэлэһэн үгэеэ дүүргэнэгүй.

Манай редакцида Зэдын аймагһаа нүхэд **Д. Сандановай, С. Очировай** мэдээсэһэнэй ёһоор, Гэгээтын хүдөөгэй библиотекэ муугаар хүдэлмэрилнэ. Тус библиотекэ хоёр мянга шахуу номуудтай юм. Теэд, байрань угаа уйтан. Эндэ оройдоо дүрбэхэн хүнэй һуужа газетэ, журнал гү, али ном уншаха арга бии. Мүн дэтэл үлгэхэ газар үгы юм. Гадна, библиотекарь Бахабаева һаяхан 15 хоног соо библиотекэеэ хаагаад, Улан-Удэ ябашаһан байгаа. Мүн үбэлэй үедэ хүдэлмэрилхэ бэлэдхэл библиотекэдэ хэгдээгүй. Мүнөө эндэ нэгэшье монсогор түлеэн байхагүй. Сомоной Советэй түрүүлэгшэ нүхэр Цыдыпов, библиотекарь Бахабаева, аймсоветэй гүйсэдкомой культурын таһагые даагша нүхэр Хандажапов библиотэкын хүдэлмэриие һайжаруулха, уншагшадта зохистой арга боломжо байгуулха хэрэгтэ анхарал хандуулнагүй.

Хориин аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Тус колхоздо клуб бии гэжэ нэрэтэй аад, үнинэй муудажа, заһабарилгада орохо болошонхой юм. Энэ клуб хододоо хаалтатай байдаг. Мүн хүдөөгэй библиотекэ муугаар хүдэлмэрилнэ. Тиимэһээ эндэхи колхознигууд, залуушуул сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргагүйдэнэ. Колхозой правлени шэнэ клуб бариха тушаа һаналаа огто табинагүй. Мүн клубые даагшаар энэ хүдэлмэриие һайнаар мэдэхэ хүн томилогдоногүй гэжэ манай редакцида нүхэр **Б. Цыбиков** бэшэһэн байна.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай үбэлдэ муугаар бэлэдхэһэн тухай хүдөө бэшэгшэ **П. Халтанов** мэдээсэнэ. Сэлэнгын аймагай Ноёхоной сомоной клубай, библиотекын байшангууд һайнаар дулаалагдаагүй, хэрэгтэй мебель болон культурна хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагдаагүй байһаар.

Бага бүлэгэй ... руулагданагүй. Гадна улаан булан эмхидхэгдээгүй байһаар. Энээн тухай манай редакцида нүхэр **Д. Лопилов** мэдээсэбэ.

— Манай аймагай колхознигууд һони һонин концертнүүдые харахые хүсэнэ,—гэжэ Хэжэнгын аймагһаа манай газетын хүдөө бэшэгшэ **Р. Буянтуев** бэшэнэ. — Теэд, аймагай Культурын байшангай уранһайханай самодеятельностиин коллектив концерт харуулхаяа колхозуудта гаранагүй шахуу. 1955 оной туршада тус коллектив Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо нэгэшье дахин ерээгүй. Тус колхозой гэшүүд «манай колхоздо концерт харуулыт» гэһэн гуйлтатайгаар Культурын байшангай директор нүхэр Биликтуевта үнинэй хандана. Теэд, тэдэнэй гуйлта урагша абтанагүй.

Хүдөө нютагуудтахи культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ горьтой дутагдалнуудай бии байһаниие ажалшадһаа абтадаг бэшэгүүд гэршэлнэ. Олон клубууд, библиотекэнүүд, улаан булангууд культурын ёһотой гуламта болоодүй байһаар.

Культурын эмхи зургаануудай үүргые дээшэлүүлхэ, тэдэнэй байрануудые саг соонь заһабарилха, хэрэгтэй мебель болон культурна хэрэгсэлнүүдээр хангаха хэрэгтэ зохихо анхарал хандуулагданагүй гэжэ мүн лэ гэршэлнэ.

Дээрэ дурсагдаһан дутагдалнууд бүри ойрын сагта усадхагдаха ёһотой. Клуб, библиотекэ, улаан булан бүхэн һайнаар хүдэлмэрилхэ, ажалшадай улам ургажа байгаа культурна эрилтые хүсэд хангаха ёһотой. Тиимэһээ партийна, советскэ органууд, аймсоведүүдэй гүйсэдкомуудай культурын таһагууд эдэ эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ үдэр бүриин анхарал хандуулха, зохихо туһаламжа үзүүлхэ, хиналта табиха уялгатай. Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулха шухала.

Мүнөө республика доторнай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриин харалга үнгэргэгдэжэ байна. Энэ үедэ клуб, библиотекэ, уншалгын байшан, улаан булан бүхэнэй хүдэлмэри бүхы талаараа харагдаха, шэнжэлэгдэхэ, дутагдалнуудынь элирүүлэгдэхэ, тэдэниие усадхаха талаар хэмжээ абтаха ёһотой. Өөрынгөө ажал һайжаруулхын, ажалшадай культурна эрилтые гүйсэд хангахын түлөө үдэр бүри оролдохо гээшэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй нангин уялга мүн.

Үбэлэй үедэ, илангаяа үдэшэндөө культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудта колхознигууд, МТС болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд олоороо сугларлаг. Тэдэнэй дундаһаа элдэбхитэдые шэлэн оложо, клубууд, улаан булангуудай, культбазануудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ эдээниие хабаадуулха шухала.

Тобшо һонинуу...

★ Улан-Удын хүдөө ажахы... никумэй студентнэр Советскэ... зай Герой нүхэр Кононенкотой... заба. Нүхэр Кононенко ... дайшалхы ажал-ябуулгаһаа ... нирхолтой ушарнуудые хөө... студентнэрые баясуулаа.

★ Мухаршэбэрэй аймагай ... шиловай нэрэмжэтэ колхозой ... лени таряа, үбһэ хуряалгада ... тэйгээр хабаадалсаһан һур... болон багшанарые урижа, ... үнгэргэбэ. Суглаан дээрэ ко... правлени һурагшадта ба... хүргэһэн ба «Герои Шипки» ... но харуулһан байна.

★ Баргажанай аймагай Л... нэрэмжэтэ хүдөө ажахын ... Уланай сомоной колхоз хоо... гидроэлектростанциһаа ток ... электрын хүсөөр хангагдаба.

★ Хэжэнгын аймагай «К... низм» колхозой түрүү һа... Ханда Дашицыреновагай ... ажалта үдэртөө авансаар 26 ... нёр таряа, 2500 түхэриг мүнгэ... Мүн ажалай нэмэлтэ түлбэри... литр һү абаһан байна.

★ Республикын Гэгээрэлэй ... терствын үүсхэлээр Заиграй... гай хүүгэдэй садуудай хүдэ... лэгшэдэй 5 үдэрэй семинар ү... дэбэ. Семинарта хабаадагшад... гэдые яажа хүмүүжүүлхэ, ... лэй хүдэлмэри яажа ябуулха... лекцинүүдые шагнаа.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора 32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №